

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΑΓΕΣ THEMEN

ΤΕΥΧΟΣ #21

ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

Η ΑΝΘΡΩΠΟΚΑΙΝΟΣ ΕΠΟΧΗ

8 ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ + 1 ΣΥΖΗΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

&

Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΣΠΟΥΔΕΣ & ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΝΗΜΗ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Η ΟΜΑΔΑ ΜΠΑΣΚΕΤ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ

ΦΑΚΕΛΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οκτώ επιστήμονες-αποφοίτοι της Γερμανικής Σχολής Θεσσαλονίκης και μία παλιά καθηγήτρια απαντούν στα ερωτήματα του περιοδικού μας για την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος. Μιλούν για τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία, τη σχέση του ανθρώπου με τα απόβλητα, τις παραδοσιακές ποικιλίες, αλλά και το ερώτημα για το οικολογικό αποτύπωμα ενός τριημέρου στην Μύκονο.

Σελίδες 4 - 23

ΜΝΕΜΕ-ΜΝΗΜΗ

Στις σελίδες 24 και 25 μαθαίνουμε λεπτομέρειες για την ταινία «Μνεμε-μνήμη», που προβλήθηκε φέτος στο 25ο φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης και επιλέχτηκε να συμμετάσχει στην κατηγορία nextGen, η οποία περιλαμβάνει ταινίες εκπαιδευτικού χαρακτήρα για τη νέα γενιά. Μια ταινία για την ιστορία της Γερμανικής Σχολής Θεσσαλονίκης.

Σελίδες 24 - 25

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στις σελίδες 26 και 27 καταγράφουμε μια μικρή γεύση αξιολόγησης των Γερμανικών πανεπιστημίων.

Σελίδες 26 - 27

ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ

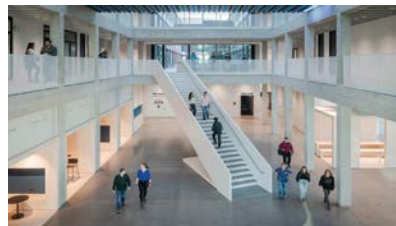
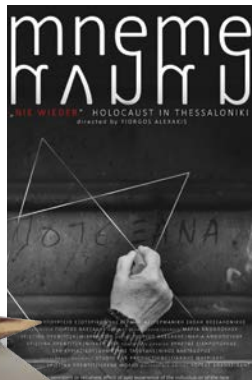
Στην αγαπημένη στήλη «Είδα άμαθα άκουσα» (σελίδες 28 και 29) θα μάθετε τα νέα των αποφοίτων. Για την υποψηφιότητα του Σπύρου Πέγκα ('86) για τον δόμο της Θεσσαλονίκης, για τη νέα θτεία του Ορέστη Καλογήρου ('78) στον ΔΟΑΤΑΠ και την εταιρία της Ράνιας Σαμαρά ('06) με περιβαλλοντικό και κοινωνικό πρόσημο. Για την οικολογική βόλτα του ΣΑΓΕΣ στα Πλατανάκια, όπου καθάρισαν το δάσος και τη συμπλήρωση ενός χρόνου της ομάδας μπάσκετ των αποφοίτων.

Σελίδες 28 - 29

Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ

Στις σελίδες 30 και 31 η ιστορία του έρωτα της Φένιας και του Νίκου Ανυφαντάκη, αποφοίτων της χρονιάς του 1962, που ξεκίνησε από τα σχολικά θρανία και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Σελίδες 30 - 31

IMPRESSUM

ΣΑΓΕΣ THEMEN

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΕΔΡΑ: ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, 9^ο ΧΛΜ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΘΕΡΜΗΣ, ΦΟΙΝΙΚΑΣ 55102, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΤΗΛΕΦΩΝΟ 2310-475-900
ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: www.sages.gr | email: info@sages.gr
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ: ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ('81), ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΥΑ ΝΑΟΥΜ ('04), ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΝΑΝΑ ΚΑΝΤΣΑ ('85), ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ('75), ΤΑΜΙΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΒΑΛΕΡΗΣ ('83), ΜΕΛΗ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΝΟΚΑΛΙΩΤΗΣ ('98), ΜΑΡΙΑ ΚΑΛΛΙΔΟΠΟΥΛΟΥ ('63), ΑΝΝΑ ΓΚΛΕΓΚΛΑΚΟΥ ('82), ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΚΕΧΑΓΙΑΣ ('96)
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ: ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ('75), ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ('81), ΝΑΝΑ ΚΑΝΤΣΑ ('85), ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: ΑΝΝΑ ΤΣΟΛΑΚΗ

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΠΙΘΥΜΟΥ #21: ΝΑΝΑ ΚΑΝΤΣΑ

Φάκελος: Καλύτερο περιβάλλον!

Η κλιματική αλλαγή είναι το βασικό θέμα στο σημερινό 21ο τεύχος του ηλεκτρονικού ΣΑΓΕΣ-Themen. Καθώς ο κόσμος και η καθημερινότητα επανήρθαν πια σε κανονικούς ρυθμούς και άφησαν πίσω τους την πανδημία του κορονοϊού που τόσο μας ταρακούνησε, αναζητήσαμε κι εμείς το νήμα της επιστροφής στην κανονικότητα. Έτσι καταπιανόμαστε σήμερα με ένα παγκόσμιο πρόβλημα, που δεν είναι όπως παλιά ένα ζήτημα πολυτελείας, αλλά κάτι που συναντούμε πια σχεδόν καθημερινά.

Τη δεκαετία του '80 και μόνο η εμφάνιση του κόμματος των Οικολόγων-Πρασίνων στην πολιτική ζωή της Γερμανίας αποτελούσε -ακόμη και για τα προχωρημένα μυαλά των μαθητών και των μαθητριών της Γερμανικής Σχολής Θεσσαλονίκης- κάτι το εξωτικό. Εν έτει 2023 η προστασία του περιβάλλοντος έχει προ πολλού σταματήσει να είναι κάτι αφηρημένο ή ένα θεωρητικό θέμα που απασχολεί μερικούς τρελούς επιστήμονες ή λίγους περιέργους ερευνητές του μέλλοντος. Το βρίσκουμε ως θέμα μπροστά μας. Μερικές φορές μάλιστα η συνάντησή μας με το πρόβλημα «προστασία του περιβάλλοντος» είναι ιδιαίτερα επώδυνη. Το είδαμε στις συνεχώς αυξανόμενες φυσικές καταστροφές που συμβαίνουν πια σε όλες τις χώρες του κόσμου, το ζήσαμε με τόσο δραματικό τρόπο πριν από 16 χρόνια στην Ηλεία και πριν από πέντε χρόνια στο Μάτι Αττικής.

Για τον λόγο αυτό ανοίγουμε σήμερα τον φάκελο «κλιματική αλλαγή» και ζητάμε τη γνώμη 8+1 ανθρώπων που είναι συνδεδεμένοι με το σχολείο και γνωρίζουν το θέμα. Πρόκειται για 8 παλιούς μας συμμαθητές και παλιές μας συμμαθήτριες: τον Δημήτρη Μπαλή, τον Νίκο Μισυρλή, τον Κώστα Γώγο, τον Άγη Παπαδόπουλο, τον Σοφοκλή Τσιουλή, τη Χριστίνα Μαραντέλου, τον Ηλία Δημητριάδη και τη Βενετία Καντσά. Αυτοί οι 8, μαζί με την παλιά και πολύ αγαπητή μας καθηγήτρια Παυλίνα Καρούλη, που μας δίδαξε Χημεία και Βιολογία, δίνουν απαντήσεις στο μεγάλο αυτό θέμα που απασχολεί εμάς και θα απασχολήσει σίγουρα και τα παιδιά μας.

Γι' αυτό είμαστε βέβαιοι και στο ΔΣ του ΣΑΓΕΣ. Γι' αυτό και σε μια από τις τελευταίες μας πρωτοβουλίες σηκώσαμε τα μανίκια, βάλαμε γάντια και αψηφώντας τον βροχερό καιρό που επικρατούσε την Κυριακή 21 Μαΐου, καθάρισαν το δασάκι που βρίσκεται στα Πλατανάκια, στο Πανόραμα. Βάζοντας ένα πολύ μικρό λιθαράκι στην προσπάθεια για ένα πιο καθαρό περιβάλλον, αλλά και στέλνοντας ένα απλό οικολογικό μήνυμα. Ότι χωρίς την ευαισθητοποίηση όλων μας η ζωή δεν αλλάζει.

Το ΔΣ του ΣΑΓΕΣ και η Συντακτική Ομάδα του περιοδικού μας εύχεται σε όλες τις αποφοίτες και σε όλους τους αποφοίτους καλή ανάγνωση του ΣΑΓΕΣ-Themen και ένα όμορφο καλοκαίρι.

8 ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ +1 ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Το αφιέρωμα ετοίμασαν και επιμελήθηκαν
η Πολάντα Παπαθανασοπούλου ('75) και η Νανά Καντσά ('85).

Τολμάμε σήμερα και ανοίγουμε τον πράσινο φάκελο της κλιματικής αλλαγής μέσω του ΣΑΓΕΣ-Themen. Με θέσεις και απόψεις που διατυπώνουν 8 απόφοιτοι και απόφοιτες και μια καθηγήτριά μας για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ο Δημήτρης Μπαλής ('84) από τον οποίο... κλέψαμε και τον τίτλο του αφιερώματος μιλά για τον όρο ανθρωπόκαινο, που «δεν έχει προταθεί από γεωλόγους, αλλά από επιστήμονες που ασχολήθηκαν με τις αλλαγές που παρατηρούμε στο σύστημα Ατμόσφαιρα-Γη, όπως ο κάτοχος Νόμπελ Χημείας Paul Crutzen».

Ο Άγις Παπαδόπουλος ('83) αναφέρει ότι «το 1970 καταγράφηκαν παγκοσμίως 58 καταστροφικά φαινόμενα μεγάλης κλίμακας σχετιζόμενα με τον καιρό και το κλίμα. Το 2019 αυτά έφτασαν τις 325. Αν δεν αλλάξουμε μοντέλο ζωής και λειτουργίας της οικονομίας, τα παιδιά μας θα ζήσουν σε ένα διαφορετικό, πιο εχθρικό περιβάλλον».

Ο Κώστας Γώγος ('87) πιστεύει ότι «δυστυχώς έχουν επαληθευτεί τα δυσμενέστερα σενάρια όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και ότι έχουμε ραγδαία μείωση της βιοποικιλότητας σε πλανητικό επίπεδο».

Ο Νίκος Μισυρλής ('79) τονίζει ότι «οι διατροφικές μας συνήθειες συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τη συνειδητοποίηση της κλιματικής αλλαγής που συντελείται και ότι η διατροφή μας με προϊόντα του πρωτογενούς τομέα εκτός εποχής επιβαρύνουν το οικολογικό αποτύπωμα των τροφίμων».

Η παλιά μας καθηγήτρια Παυλίνα Καρούλη δεν ξεχνά όταν σε ένα μάθημα κάποιος είχε γράψει στον πίνακα: «Die Natur braucht uns και ο

καθηγητής συμπλήρωσε: „nicht“ (Die Natur braucht uns nicht). Ο άνθρωπος είναι αυτός που χρειάζεται τη φύση και όχι η φύση τον άνθρωπο». Ο Σοφοκλής Τασσιούλης ('85) μιλά για τις παραγωγές που έκανε με τον Brad Pitt και την Cate Blanchett και τη σχέση του κινηματογράφου με τη φύση, ενώ σημειώνει ότι «δεν πιστεύει στη ριζική αλλαγή».

Από τη μεριά της η Χριστίνα Μαραντέλου ('03) πιστεύει ότι «υπάρχουν τεράστιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη σπατάλη τροφίμων και ότι πρέπει να αντιμετωπίσουμε τη σπατάλη τροφίμων για όλους τους παραπάνω πρακτικούς λόγους, αλλά και επειδή η σπατάλη τροφίμων είναι βαθιά ανήθικη».

Ο Ηλίας Δημητριάδης ('90) θεωρεί ότι «η αλλαγή νοοτροπίας αποτελεί μοναδική λύση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των μεγάλων ροών παραγόμενων αποβλήτων, ειδικά δεν υπάρχουν μέθοδοι επίλυσης με τον ρυθμό που καταναλώνουμε».

Τέλος η Βενετία Καντσά ('83) επισημαίνει ότι «τα παραδείγματα μη δυτικών κοινωνιών μας καλούν να ξανασκεφτούμε τον τρόπο που προσεγγίζουμε τη φύση. Πρόκειται για κοινωνίες που δεν ταυτίζουν τα όρια της ανθρωπότητας με τα όρια του ανθρώπινου είδους και που προσκαλούν στον χώρο της κοινωνικής τους ζωής φυτά και ζώα, αλλά και οντότητες όπως το νερό ή ο αέρας».

ΠΑΥΛΙΝΑ ΠΑΝΙΤΣ-ΚΑΡΟΥΛΗ

Καθηγήτρια στη ΓΣΘ μέχρι το 2005

Ο άνθρωπος δεν είναι το κέντρο του πλανήτη

*Συνέντευξη με την Παυλίνα Πάνιτς-Καρούλη,
παλιά καθηγήτρια Βιολογίας και Χημείας στη ΓΣΘ
Στο όμορφο σπίτι της στο Τριάδι, μέσα στα δέντρα, με
ωραίο μεσημεριανό φαγητό και σε ζεστή ατμόσφαιρα.*

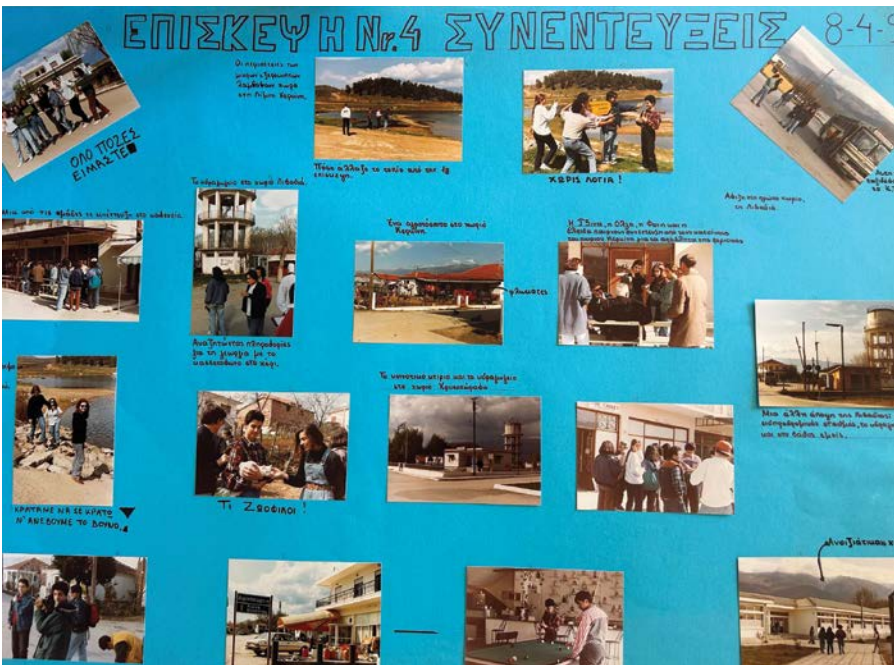
Παυλίνα, γεννήθηκες στην Αθήνα, αλλά σπούδασες, έζησες και δίδαξες στη Θεσσαλονίκη. Ποια ήταν η πορεία σου από τον Νότο προς τον Βορρά;

Η μητέρα μου ήταν Ελληνίδα και ο πατέρας μου Γερμανός. Ο πατέρας μου έφτασε με την οικογένεια του στην Ελλάδα το 1939 και εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα. Εκεί ο πατέρας του, δηλαδή ο παππούς μου, αγόρασε την ελληνική υπηκοότητα για όλη την οικογένεια. Ο πατέρας μου ήταν ραδιοηλεκτρολόγος και η μητέρα μου ήταν δικηγόρος. Το σπίτι μας ήταν μια μονοκατοικία στο Ψυχικό. Θυμάμαι τον κήπο μας με δέντρα, πουλιά, κότες. Θυμάμαι και πολλές εκδρομές στη φύση, που μας πήγαινε ο πατέρας μου που ήταν ερωτευμένος με την Ελλάδα. Όπως βλέπετε, η επαφή μου με τη φύση ξεκίνησε πολύ νωρίς. Και από τότε είναι μόνιμη. Φοίτησα στη Γερμανική Σχολή Αθηνών. Από τους συμμαθητές μου πολλοί διακρίθηκαν στον χώρο της τέχνης και της πολιτικής. Όταν τελείωσα το Γυμνάσιο (εξατάξιο τότε) έδωσα εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο και πέρασα στο Φυσιογνωστικό

του ΑΠΘ. Κύρια αντικείμενα του Τμήματος ήταν η Βιολογία και η Γεωλογία. Έτσι βρέθηκα στη Θεσσαλονίκη. Τελειώνοντας τη Σχολή, καθώς ήξερα πολύ καλά Γαλλικά, και φυσικά Γερμανικά, δέχτηκα διάφορες προτάσεις για εργασία, π.χ. από το Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο Αθηνών και το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος». Ωστόσο, είχα εντωμεταξύ γνωρίσει τον μελλοντικό σύζυγό μου, οπότε επέλεξα να παραμείνω στη Θεσσαλονίκη. Είμαι κι εγώ λοιπόν «ερωτική μετανάστις». Σύντομα βρήκα μια θέση εργασίας στη Γερμανική Σχολή (ΓΣΘ), αρχικά κάνοντας πρακτική άσκηση και στη συνέχεια ως μόνιμη καθηγήτρια Βιολογίας, Χημείας, Γεωγραφίας και Φυσικής. Παρέμεινα στη ΓΣΘ ως τη συνταξιοδότησή μου, το 2005.

Είχαμε τη χαρά να σε έχουμε καθηγήτρια. Αυτό που θυμόμαστε είναι το νεανικό σου πνεύμα και ο ενθουσιασμός σου για την φύση. Τι είναι αυτό που θέλησες να μάθεις στα εκατοντάδες παιδιά που πέρασαν από τα θρανία κατά τη διάρκεια της θητείας σου;

Ο σημαντικότερος στόχος μου ήταν πάντα να διδάξω στα παιδιά την αγάπη και τον σεβασμό για τη φύση και το περιβάλλον. Ο άνθρωπος δεν είναι το κέντρο του πλανήτη. Για να το καταλάβουν, να το νιώσουν αυτό τα παιδιά, χρειάζεται να βιώσουν την επαφή με τη φύση. Να βιώσουν την εμπειρία. Και η εμπειρία δεν είναι κάτι που το βιώνεις με εικόνες ούτε μέσα στην οθόνη του κινητού ή του υπολογιστή.

Είναι κάτι που κερδίζεται περπατώντας τα μονοπάτια, εισπνέοντας τον καθαρό αέρα, περνώντας χρόνο μέσα στη φύση. Επιδίωξα όσο πιο συχνά μπορούσα να φέρνω τα παιδιά σε άμεση επαφή με τη φύση. Σχεδίαζα λοιπόν πολλές δράσεις, που τις προετοιμάζα μέσα στην τάξη, ώστε τα παιδιά να είναι ενημερωμένα για το αντικείμενο της παρατήρησής μας. Αλλά το κύριο μέρος της δράσης γινόταν έξω από την αίθουσα. Οργάνωνα εκδρομές: έχουμε πάει στο Λιτόχωρο, το Σέλι, τον Χορτιάτη, τον Όλυμπο, το Νυμφαίο, τις Πρέσπες, τον Νέστο, τον υδροβιότοπο της Επανομής, στη λίμνη Κερκίνη, και σε άλλα μέρη. Εκεί μελετούσαμε από κοντά το ζωικό και φυτικό βασίλειο της περιοχής. Πολλές φορές η δράση περιλάμβανε και διανυκτερεύσεις. Το βασικό λοιπόν είναι να αγαπήσει κανείς στη ζωή του από νωρίς το περιβάλλον. Όλα τα υπόλοιπα, ο σεβασμός και η φροντίδα, το νοιάξιμο, έρχονται μετά από μόνα τους. Εδώ θέλω να τονίσω πόσο σημαντική ήταν η υποστήριξη του σχολείου στο έργο μου αυτό. Οι Γερμανοί συνάδελφοι έφερναν μαζί τους κουλτούρα ευαισθητοποίησης ως προς το περιβάλλον και ήταν πρόθυμοι να μοιραστούν την πολύτιμη εμπειρία τους και να μου διαθέσουν πλούσιο εποπτικό υλικό, σε μια εποχή που ήταν δυσεύρετο: Ταινίες «super 8» και αργότερα βιντεοκασέτες. Επίσης, η διοίκηση του σχολείου, οι γονείς και ο Σύλλογος Γονέων υποστήριζαν πάντα έμπρακτα και συνειδητά την πραγματοποίηση των δράσεων και των εκδρομών.

Παυλίνα, είσαι μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης και της Ορνιθολογικής Εταιρείας, ζεις σε ένα σπίτι μέσα στα λουλούδια και τα δέντρα, περπατάς καθημερινά έξω – η συνύπαρξη με τη φύση είναι για εσένα τρόπος ζωής. Τι πιστεύεις ότι ισχύει σήμερα για τη σχέση ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος; Δυστυχώς, η ισορροπία έχει διαταραχθεί στην εποχή μας. Ο υπερπληθυσμός σε συνδυασμό με την υπερκατανάλωση έχουν οδηγήσει σε κατάχρηση των φυσικών πόρων και διαταράσσουν τη βιοποικιλότητα. Η έπαρση του ανθρώπου και η υπεροψία του έχουν ως αποτέλεσμα την πολλές φορές μη αναστρέψιμη ζημιά στη βιοποικιλότητα. Νιώθω μεγάλη ευθύνη και τύψεις. Και βέβαια βαθύτατη λύπη. Γιατί η ζωή μας γίνεται πιο άχρωμη και ανούσια, πιο περιορισμένη, πιο μονότονη μακριά από τη φύση. Δεν ξέρω αν υπάρχει επιστροφή. Ο άνθρωπος έχει ξεχάσει πως ο πλανήτης υπήρχε πριν από αυτόν και θα συνεχίσει να υπάρχει και χωρίς αυτόν. Δεν θα ξεχάσω ένα μάθημα, που κάποιος είχε γράψει στον πίνακα: „Die Natur braucht uns“, και ο καθηγητής συμπλήρωσε: „nicht“ (Die Natur braucht uns nicht). Ο άνθρωπος είναι αυτός που χρειάζεται τη φύση και όχι η φύση τον άνθρωπο. Ευχαριστούμε πολύ για όλα! Για τη συζήτηση, για το εξαιρετικό μεσημεριανό και για τη συνεισφορά σου στο να μάθουμε να συνυπάρχουμε και να σεβόμαστε τον πλανήτη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΑΛΛΗΣ ('84)

Είμαστε μπροστά στην Ανθρωπόκαινο Εποχή

Οι παρατεταμένοι καύσωνες θα αυξήσουν τις δασικές πυρκαγιές με επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα και σε περιοχές μακριά από τις εστίες των πυρκαγιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι πυρκαγιές στην Ελλάδα το 2021

Δημήτρη, γνωριζόμαστε από τα χρόνια του σχολείου, αποφοίτησες το 1984 και σήμερα σε βρίσκουμε καθηγητή στο ΑΠΘ, στο Τμήμα Φυσικής στον Τομέα Εφαρμογών Φυσικής και Φυσικής Περιβάλλοντος. Τι σε οδήγησε να σπουδάσεις Φυσική?

Σε αυτές τις αποφάσεις, εκτός από την περιέργεια και το ενδιαφέρον, παίζουν καθοριστικό ρόλο τα πρόσωπα που συναντά κανείς στη ζωή του την κατάλληλη χρονική στιγμή. Αν και από οικογένεια με γονείς μαθηματικούς, ο καθηγητής Φυσικής στο Γερμανικό, ο κ. Born, με τον τρόπο που μας δίδαξε Φυσική, με οδήγησε στο να κάνω την επανάστασή μου και αντί να επιλέξω να γίνω άλλος ένας μαθηματικός στην οικογένεια, να επιλέξω τη Φυσική! Αρχικά, όπως όλοι όσοι πετυχαίνουν στο Φυσικό, ήθελα να γίνω αστρονόμος ή θεωρητικός ή πυρηνικός φυσικός. Και εκεί η συνάντηση με τον καθηγητή κ. Χρήστο Ζερεφό, νυν Ακαδημαϊκό, που μας μιλούσε ήδη από τη δεκαετία του '80 για θέματα όπως η τρύπα του όζοντος, υπήρξε καθοριστική. Μου έδειξε ότι η Φυσική δεν καθορίζει μόνο τον μικρόκοσμο ή τον μακρόκοσμο, αλλά και το άμεσο περιβάλλον στο οποίο ζούμε και το οποίο πρώτα πρέπει να κατανοήσουμε επιστημονικά, για να είμαστε σε θέση να το προστατέψουμε.

Τα μαθήματα που διδάσκεις σχετίζονται με τις Παγκόσμιες Περιβαλλοντικές Μεταβολές και τη Φυσική Ατμόσφαιρας & Περιβάλλοντος. Ας τα πάρουμε από την αρχή ...τι σημαίνει περιβάλλον και ποιες είναι οι παγκόσμιες μεταβολές που συμβαίνουν?

Ο καθένας αντιλαμβάνεται το περιβάλλον με διαφορετικό τρόπο. Αρχικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ο «χώρος» μέσα στον οποίο υπάρχουμε και δραστηριοποιούμαστε. Το προφανές θα ήταν να πούμε, ο αέρας, το νερό, η φύση κλπ., δηλαδή ό,τι βλέπουμε ή αισθανόμαστε. Σήμερα όμως στην έννοια περιβάλλον συμπεριλαμβάνουμε και το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό κλπ, γιατί όλα αυτά μαζί συσχετίζονται σε ένα αλληλένδετο σύστημα. Οι όποιες μεταβολές σε έναν περιβαλλοντικό τομέα μπορεί να επιφέρει σημαντικές μεταβολές/επιπτώσεις σε κάποιον άλλο. Οι μεταβολές αυτές δεν έχουν πλέον τοπικό χαρακτήρα, αλλά επηρεάζουν το περιβάλλον σε παγκόσμια κλίμακα και αφορούν μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες. Τέτοιες Παγκόσμιες Περιβαλλοντικές Μεταβολές είναι η ρύπανση του αέρα και οι επιπτώσεις της στο προσδόκιμο ζωής, η διασυννοριακή ρύπανση (ο αέρας δεν έχει σύνορα!), η παγκόσμια θέρμανση που επιφέρει την κλιματική αλλαγή, με πιο απτές επιπτώσεις την αύξηση των ακραίων καιρικών φαινομένων, το λιώσιμο των πάγων, την ερημοποίηση (εδώ θα μπορούσαμε να επεκταθούμε και σε πολλές άλλες πτυχές του περιβάλλοντος), την αραίωση του στρώματος του όζοντος και την αύξηση της υπερϊώδους ακτινοβολίας.

Πότε ξεκίνησαν να καταγράφονται στον πλανήτη τα περιβαλλοντικά προβλήματα? Τι σημαίνει αιεφόρος ανάπτυξη και γιατί η περίοδος που διανύουμε έχει ονομαστεί ανθρωπόκαινος?

Ο όρος ανθρωπόκαινος, για την περίοδο που διανύουμε, δεν έχει προταθεί από γεωλόγους, αλλά από επιστήμονες που ασχολήθηκαν με τις αλλαγές που παρατηρούμε στο σύστημα Ατμόσφαιρα-Γη, όπως ο κάτοχος Νόμπελ Χημείας Paul Crutzen. Ο όρος αυτός προτάθηκε, γιατί θεωρούμε ότι η ύπαρξη του ανθρώπου και οι δραστηριότητές του παίζουν τον πιο καθοριστικό ρόλο στις μεταβολές του περιβάλλοντος που παρατηρούμε, σε σχέση με φυσικούς παράγοντες όπως πχ ο Ήλιος, η γεωλογική δραστηριότητα κλπ. Το ανθρόπιο αποτύπωμα στη φύση αρχίζει να γίνεται διακριτό στη φύση με την αρχή της Βιομηχανικής Επανάστασης πριν δυόμισι αιώνες, οπότε αρχίσαμε να εκμεταλλευόμαστε φυσικούς πόρους όχι για οικιακή χρήση (θέρμανση,

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες εκπέμπουν τεράστιες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Η κατανομή των εκπομπών αυτών αποτυπώνει πολύ καθαρά τα χαρακτηριστικά της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης.

μαγείρεμα), αλλά για να παραγάγουμε ενέργεια, στην αρχή στη βιομηχανία, αργότερα και στις μεταφορές κλπ. Όλη μας η οικονομία και η ζωή έχει βασιστεί στην ανάγκη όλο και μεγαλύτερης παραγωγής ενέργειας, που δεν θα απαιτούνταν χωρίς την ανθρώπινη ύπαρξη. Για αυτό τον σκοπό προς το παρόν αξιοποιούμε κυρίως φυσικούς πόρους όπως τα ορυκτά καύσιμα, τα οποία δεν είναι ανεξάντλητα. Η καύση τους έχει αρνητικές συνέπειες τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο έχουμε ως αποτέλεσμα την αέρια ρύπανση, ενώ σε παγκόσμιο επίπεδο την αύξηση των αερίων του θερμοκηπίου, που ευθύνονται για την παγκόσμια θέρμανση. Αυτό το μοντέλο ανάπτυξης δεν είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμο. Για αυτό και συνεχώς μιλάμε πια για Βιώσιμη (η αλλιώς Αειφόρο) Ανάπτυξη (Sustainable development), δηλαδή μια ανάπτυξη που καλύπτει τις σημερινές ανάγκες χωρίς να αφαιρεί τη δυνατότητα να αναπτυχθούν οι μελλοντικές γενιές. Εδώ παίζουν μεγάλο ρόλο η εξοικονόμηση ενεργειακών και φυσικών πόρων, οι ανανεώσιμες καθαρές μορφές ενέργειας, οι αντιρρυπαντικές τεχνολογίες.

Κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας επιδημίας covid 19 η παγκόσμια κοινότητα απέδειξε ότι σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης μπορούν να υπάρξουν συνέργειες και δραστηκές λύσεις στα προβλήματα που προκύπτουν. Ισχύει αυτή συνθήκη και για την καταστροφή του περιβάλλοντος? Το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ, που αφορά τη μείωση της τρύπας του όζοντος και υπογράφηκε από 47 χώρες, αποτελεί παράδειγμα επίλυσης?

Το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ, που ρύθμισε την απαγόρευση παραγωγής από τη χημική βιομηχανία των ουσιών που καταστρέφουν το όζον, επικυρώθηκε από το σύνολο των χωρών του ΟΗΕ και είναι το πιο πετυχημένο υπόδειγμα διεθνούς συνεργασίας για την επίλυση ενός παγκόσμιου περιβαλλοντικού προβλήματος. Η υιοθέτησή του και η εφαρμογή του μας μαθαίνουν ότι αυτά τα προβλήματα, για να λυθούν, ή να μετριάσουν, απαιτούν τη συστηματική και μακροχρόνια συνεργασία των επιστημόνων, των πολιτικών, της βιομηχανίας. Η εφαρμογή πρέπει να είναι συνεπής και να ελέγχεται διεθνώς, αλλά πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη ότι η επίλυση τέτοιων προβλημάτων δεν είναι άμεση και μπορεί να χρειαστούν δεκαετίες για να δούμε απτά αποτελέσματα.

Προλαβαίνουμε να σώσουμε το περιβάλλον? Ποια είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα που ελλοχεύουν?

Το να σώσουμε το Περιβάλλον είναι μια μεγάλη κουβέντα και ο καθένας από μας μπορεί να δίνει στην έννοια αυτή διαφορετικό νόημα. Προς το παρόν η διεθνής κοινότητα, μετά από τη συμφωνία του Παρισιού, έχει βάλει ως στόχο να μειώσουμε παγκόσμια τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου, έτσι ώστε μέχρι το τέλος του τρέχοντος αιώνα να μην αυξηθεί η παγκόσμια θερμοκρασία πάνω από 1,5Co. Η επιλογή αυτού του φιλόδοξου στόχου έχει δύο πτυχές. Η πρώτη είναι ότι όποιες μεταβολές επιφέρει αυτή η αύξηση στο περιβάλλον θα είναι διαχειρίσιμες και

ενδεχομένως αντιστρέψιμες, ενώ η δεύτερη έχει να κάνει με το κατά πόσο οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά είναι εφικτός. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να προετοιμαζόμαστε για το πώς θα μπορούσαμε να μετριάσουμε τις επιπτώσεις ή να προσαρμοστούμε σε αυτές. Χαρακτηριστικές επιπτώσεις θα είναι η αύξηση των ακραίων καιρικών φαινομένων (καύσωνες, πλημμύρες), το λιώσιμο των πάγων, η κλιματική μετανάστευση. Σήμερα ένας καύσωνας μπορεί να είναι σχετικά σπάνιος π.χ. στη Θεσσαλονίκη, στο μέλλον μπορεί να είναι μια καθημερινή συνθήκη. Και εδώ θα χρειαστεί να δούμε πώς θα προσαρμοστούμε σε τέτοιες συνθήκες. Επίσης θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι, σε αντίθεση με το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ, η διεθνής κοινότητα δεν έχει ομοφωνία στα βήματα επίλυσης του προβλήματος, αλλά ακόμα και στην περίπτωση που όλα εφαρμόζονται κατ' ευχήν, τα αποτελέσματα θα τα βλέπαμε αρκετές δεκαετίες αργότερα.

Δημήτρη, πριν κλείσουμε τη συνάντησή μας θα θέλαμε να μας μιλήσεις για το γνωστικό σου αντικείμενο, την ατμόσφαιρα. Τι είναι η ατμόσφαιρα, ποιο είναι το μείγμα αερίων που οδηγεί στην ατμοσφαιρική ρύπανση και πώς μπορούμε στην καθημερινότητα να συμβάλουμε στη μείωση ή σταθεροποίησή της;

Η ατμόσφαιρα είναι το στρώμα που μας περιβάλλει μέχρι ουσιαστικά τα 100km και είναι ένα μείγμα κυρίως αερίων, αλλά και υγρών και στερεών. Όλοι ξέρουμε ότι περιέχει οξυγόνο (χωρίς αυτό δεν θα ζούσαμε!) και άζωτο (χωρίς αυτό δεν θα υπήρχαν οι ζώντες οργανισμοί όπως τους γνωρίζουμε), περιέχει υδρατμούς (υγρασία, σύννεφα κλπ) αλλά περιέχει και πολλά άλλα αέρια και συστατικά σε σχετικά μικρές ποσότητες, όπως το διοξείδιο του άνθρακα, το μεθάνιο, τα οξείδια του αζώτου, το όζον, τα αιωρούμενα σωματίδια και άλλα πολλά! Οι μεταβολές στη συγκέντρωση αυτών των συστατικών στην ατμόσφαιρα μπορούν να έχουν καθοριστική σημασία στην ποιότητα του αέρα που αναπνέουμε, αλλά και στην εξέλιξη της κλιματικής αλλαγής. Η δική μου ερευνητική συνεισφορά είναι στη βελτίωση των τεχνικών και αλγορίθμων, με τα οποία μπορούμε να παρακολουθούμε αυτές τις μεταβολές σε παγκόσμια κλίμακα. Και εδώ θα ήθελα κλείνοντας να αναφέρω μια έκφραση που πρέπει όλοι να ενσωματώσουμε στον τρόπο ζωής μας: Think global, act local. Εξοικονομώντας ενέργεια (χρήση MMM αντί για αυτοκίνητο, ρύθμιση θερμοστάτη, χρήση συσκευών κλάσης Α, μόνωση σπιτιών), κάνοντας ανακύκλωση ή επιλέγοντας υλικά που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν κάνουμε τοπικά ένα χρήσιμο βήμα για την επίλυση ενός παγκόσμιου προβλήματος.

ΑΓΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ('83)

Ποιό είναι το οικολογικό αποτύπωμα για ένα τριήμερο στην Μύκονο;

Διαδικτυακή συνάντηση με τον Άγι Παπαδόπουλο, καθηγητή ενεργειακών συστημάτων στο Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών ΑΠΘ, πρόεδρο της ΕΥΑΘ ΑΕ

Άγι, έχουν περάσει πολλά χρόνια από τα μαθητικά χρόνια και την αποφοίτησή σου από τη ΓΣΘ το 1983. Ποια πορεία σε οδήγησε στη θέση του καθηγητή ενεργειακών συστημάτων στο Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών ΑΠΘ;

Πέρασαν κιόλας 40 χρόνια... Σπουδές Μηχανολόγου Μηχανικού στο Aachen και στο Αριστοτέλειο, μεταπτυχιακό στο Cranfield σε εξοικονόμηση ενέργειας και προστασία περιβάλλοντος, διδακτορικό στα ηλιακά συστήματα. Στρατιωτική θητεία, που τότε ήταν 19 μήνες, 4 χρόνια στο νεοσύστατο Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών στον Βόλο και από το 1998 καθηγητής ενεργειακών συστημάτων στο Τμήμα Μηχανολόγων του ΑΠΘ. Όλα αυτά τα χρόνια διδασκαλία και έρευνα, με θέματα την ενσωμάτωση των ΑΠΕ στα κτίρια, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στα κτίρια και τη βιομηχανία, καθώς και την ενεργειακή και περιβαλλοντική πολιτική.

Τι ισχύει σήμερα για τα ενεργειακά συστήματα στην Ελλάδα? Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των νέων βασικών Ανανεώσιμων Μορφών Ενέργειας (ΑΠΕ) και πώς αξιοποιούνται στην Ελλάδα;

Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει σημαντική πρόοδος στην αξιοποίηση των ΑΠΕ, που το 2022 κάλυψαν περίπου 40% της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2020, πριν ξεσπάσει ο πόλεμος στην Ουκρανία και ενταθεί η ενεργειακή κρίση, ο λιγνίτης που κάποτε κυριαρχούσε συμμετείχε με λιγότερο από 8% στην ηλεκτροπαραγωγή. Στο μεταξύ τον χρησιμοποιούμε περισσότερο (περίπου στο 15%), αλλά αυτό είναι βραχυπρόθεσμο. Το υπόλοιπο 40% της ηλεκτροπαραγωγής καλύπτεται με φυσικό αέριο, γεγονός που εξηγεί και τη σημασία του καυσίμου.

Σε ό,τι αφορά στις ΑΠΕ, οι ανεμογεννήτριες και τα φωτοβολταϊκά παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο, ενώ τα «κλασσικά» μεγάλα υδροηλεκτρικά έχουν εδώ και δεκαετίες ουσιαστική συμβολή. Αντίθετα, η γεωθερμία και η βιομάζα δεν έχουν αξιοποιηθεί στον βαθμό που θα μπορούσαν. Σε κάθε περίπτωση, χρειαζόμαστε όλες τις μορφές ΑΠΕ, καθώς έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά απόδοσης και λειτουργίας αλλά και ένα κοινό, τη στοχαστικότητα τους: Δεν φυσάει όποτε θέλουμε, νυχτώνει αναπόφευκτα, οι βροχοπτώσεις παρουσιάζουν σημαντικές ετήσιες μεταβολές. Η βιομάζα και η γεωθερμία, που δεν παρουσιάζουν τέτοιες διακυμάνσεις, δυστυχώς δεν είναι εύκολα αξιοποιήσιμες στο πυκνά δομημένο αστικό περιβάλλον, μπορούν όμως να καλύψουν ανάγκες έξω από αυτό.

Επιπροσθέτως, σε μία χώρα που έχει τον τουρισμό ως βαριά βιομηχανία, έχουμε να διαχειριστούμε σημαντικές εποχικές μεταβολές στη ζήτηση. Φανταστείτε ένα μικρό νησί σαν την Αμοργό ή τη Μήλο, αλλά και τη Χαλκιδική, όπου η ζήτηση ηλεκτρισμού, αλλά και νερού, το καλοκαίρι είναι 4 φορές μεγαλύτερη

από τον χειμώνα. Σημαντικό ρόλο θα παίξει η ηλεκτρική διασύνδεση με την ηπειρωτική χώρα, που ήδη υλοποιείται – και έχει σε σημαντικό βαθμό ολοκληρωθεί για τα μεγάλα νησιά των Κυκλάδων και για την Κρήτη.

Στόχος της Ε.Ε. και κατ' επέκταση της Ελλάδας είναι να καταστούμε κλιματικά ουδέτεροι ως το 2050. Αυτό για την Ελλάδα σημαίνει κάλυψη των αναγκών μας από ΑΠΕ σε ποσοστό 80 έως 90%. Κατά πόσο είναι εφικτός αυτός ο στόχος και ποια είναι τα κύρια προβλήματα που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν για την επίτευξη αυτού του στόχου;

Είναι ένας πολύ φιλόδοξος στόχος, καθώς απαιτούνται νέοι σταθμοί ΑΠΕ, δίκτυα μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας και βεβαίως μονάδες αποθήκευσής της, ώστε να αντιμετωπιστεί η στοχαστικότητα της παραγωγής. Όλα αυτά απαιτούν τεράστιες επενδύσεις, αλλά και τη συναίνεση των τοπικών κοινωνιών. Στη Γερμανία το 2013 αποφασίστηκε να κατασκευαστούν 7.000 χιλιόμετρα δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τη Βόρεια Θάλασσα ως τις Άλπεις, οι λεγόμενες Stromautobahnen. Έχουν κατασκευαστεί μόνο τα 1.500.

Αλλά και στην εξοικονόμηση ενέργειας υπάρχουν δυσκολίες: σύμφωνα με την Οδηγία που ψηφίστηκε τον Μάρτιο στο Ευρωκοινοβούλιο, ως το 2030 θα πρέπει να αναβαθμιστεί το 20% των ενεργειακά χειρότερων κτιρίων. Θα απαιτηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο επενδύσεις 160 δις € επτάως ως το 2030. Για την Ελλάδα το κόστος εκτιμάται σε περίπου 10-12 δις ή αλλιώς 1,5-2 δις επτάως. Και, βεβαίως, εκτός από το κόστος το οποίο εντέλει θα επωμιστεί ο καταναλωτής, πρέπει να αντιμετωπίσουμε και το πρόβλημα της έλλειψης ανθρωπίνου δυναμικού, αλλά και τις δυσκολίες που παρατηρούνται στις εφοδιαστικές αλυσίδες.

Η συζήτησή μας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας γίνεται στη Θεσσαλονίκη, στην Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που στο σύνολό της καταναλώνει το 12% της παγκόσμιας ενέργειας. Τι ισχύει για τον υπόλοιπο πλανήτη;

Η ΕΕ καταναλώνει το 12% της παγκόσμιας ενέργειας, όταν η Κίνα καταναλώνει το 22% και οι ΗΠΑ το 18%. Στην Κίνα λειτουργούν περίπου 1.100 σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής με άνθρακα και μόνο για το 2023 έχει προγραμματιστεί η κατασκευή άλλων 80, όταν σε όλη την ΕΕ λειτουργούν 250. Βεβαίως πρέπει να αναφέρουμε ότι η Κίνα έχει ταυτόχρονα και τα περισσότερα αιολικά πάρκα στον κόσμο. Η επίδραση, επομένως, της Ευρώπης στο παγκόσμιο γίγνεσθαι είναι εκ των πραγμάτων μικρή, εκτός βεβαίως από το ότι μπορούμε να αποτελέσουμε το «καλό παράδειγμα» για την

Στην Ευρώπη, για την υδροδότηση καταναλώνεται το 2,6% της ηλεκτρικής ενέργειας.

ενεργειακή μετάβαση. Αλλά, εάν δεν ακολουθήσουν αυτό το παράδειγμα η Κίνα και οι ΗΠΑ, το αποτέλεσμα θα είναι μικρότερο των προσδοκιών.

Υπάρχει όμως και μία άλλη διάσταση. Ολόκληρη η Αφρική απορροφά μόλις 3%, της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του ΟΗΕ, παγκοσμίως περίπου 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστο ηλεκτρικό δίκτυο, ούτε και σε ασφαλές πόσιμο νερό. Μπορούμε να λύσουμε το περιβαλλοντικό πρόβλημα με ΑΠΕ ή αυτοκίνητα μηδενικών εκπομπών ρύπων, αγνοώντας πάνω από το ένα τρίτο του πληθυσμού της γης;

Άγι, από το 2019 είσαι πρόεδρος της ΕΥΑΘ. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της NASA, οι περισσότερες υπόγειες πηγές νερού εξαντλούνται πιο γρήγορα απ' ό,τι μπορούν να αναπληρωθούν. Μπορεί να τελειώσει το νερό στην γη? Πώς επηρεάζει η κλιματική αλλαγή τον κύκλο νερού;

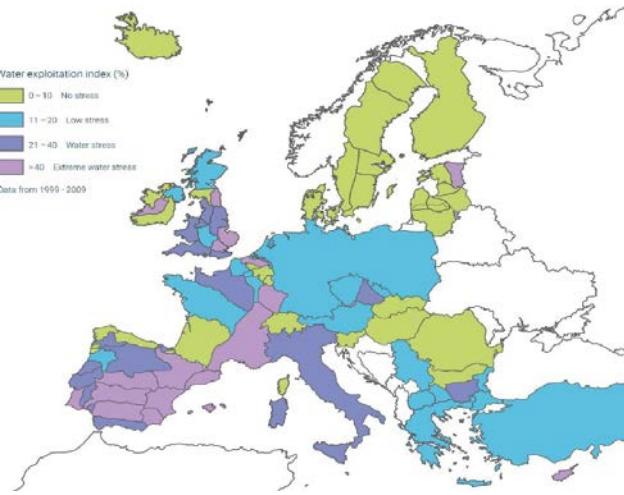
Το νερό δεν θα τελειώσει στη γη, αλλά αυτό που θεωρούμε «κανονικότητα» στον κύκλο του νερού δείχνει να διαταράσσεται, τόσο χρονικά όσο και χωρικά. Αρκεί να δει κανείς την εξαφάνιση των παγετώνων στις Άλπεις και την ξηρασία που μαστίζει τη Γαλλία και τη βόρεια Ιταλία ή τον Ρήνο, ενώ παράλληλα έντονα πλημμυρικά φαινόμενα στοιχίζουν δεκάδες ζωές στην καρδιά της Ευρώπης. Στην Ελλάδα πάνω από 70% του νερού ξοδεύεται για άρδευση και μόλις 30% για ύδρευση πόλεων και, απ' ό,τι λένε οι ειδικοί, είμαστε ιδιαίτεροι σπάταλοι στη χρήση του στη γεωργία. Αποτέλεσμα: οι υδροφόροι ορίζοντες υποχωρούν, στον θεσσαλικό κάμπο από ένα βάθος 50 μέτρων το 1980 σε πάνω από 300 σήμερα, η δε ποιότητα του νερού υποβαθμίζεται εξαιτίας της μακρόχρονης, υπερβολικής χρήσης λιπασμάτων.

Τα αστικά δίκτυα ύδρευσης είναι σε πολλές περιπτώσεις παλιά, με απώλειες, που σε κάποιες περιπτώσεις αγγίζουν το 60%. Στη Θεσσαλονίκη το ποσοστό απωλειών είναι 28%, είμαστε στον ευρωπαϊκό μέσο όρο για το μέγεθος και την ηλικία του δικτύου. Βεβαίως, αν σκεφτούμε ότι μεταφέρουμε νερό από τον Αλιάκμονα και την Αραβησσό, το διυλίζουμε, δαπανούμε μεγάλες ποσότητες ενέργειας για όλη αυτήν τη διαδικασία, και το χάνουμε εξαιτίας διαρροών, πρέπει να βελτιωθούμε κι άλλο.

Πιστεύεις ότι υπερβάλλουμε στον φόβο μας για το περιβάλλον; Πώς μπορούμε να συμβάλλουμε στη βελτίωση των προβλημάτων που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε; Φοβάμαι ότι δεν φοβόμαστε αρκετά. Οι συνέπειες της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της κλιματικής κρίσης είναι πολύ χειρότερες απ' ό,τι θέλουμε να συνειδητοποιήσουμε. Το 1970 καταγράφηκαν από την EM-DAT παγκοσμίως 58 καταστροφικά φαινόμενα μεγάλης κλίμακας σχετιζόμενα με τον καιρό και το κλίμα, το 2019 325. Η σκληρή αλήθεια είναι ότι αν δεν αλλάξουμε μοντέλο ζωής και λειτουργίας της οικονομίας, τα παιδιά μας θα ζήσουν σε ένα διαφορετικό, πιο εχθρικό περιβάλλον.

Ας σκεφτούμε το εξής: Ένα τριήμερο στη Μύκονο (πτήσεις, διαμονή και τοπικές μετακινήσεις) συνεπάγεται την εκπομπή περίπου 400 κιλών διοξειδίου του άνθρακα. Από την άλλη, για να θερμάνουμε όλο τον χειμώνα ένα τυπικό διαμέρισμα μίας τετραμελούς οικογένειας στη Θεσσαλονίκη, εκπέμπουμε περίπου 1.8 τόνους διοξειδίου ή αλλιώς 450 κιλά ανά κάτοικο. Ίσως πρέπει να επανεξετάσουμε τις προτεραιότητές μας.

Δείκτης εκμετάλλευσης υδάτινων αποθεμάτων

ΗΛΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Σ ('90)

Άνθρωποι και Απόβλητα:

μια δύσκολη σχέση

*Συνάντηση με τον
Ηλία Δημητριάδη, στα
γραφεία της ANAKEM,
το εγκεκριμένο Συλλογικό
Σύστημα Εναλλακτικής
Διαχείρισης Αποβλήτων
Εκσκαφών, Κατασκευών
& Κατεδαφίσεων.*

Ηλία, αποφοίτησες το 1990 και σήμερα βρίσκεσαι στην θέση του Προέδρου και Διευθύνοντα Συμβούλου της ANAKEM, Συλλογικού Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Εκσκαφών, Κατασκευών & Κατεδαφίσεων (ΣΣΕΔ ΑΕΚΚ). Ποια είναι η πορεία που σε οδήγησε να ασχοληθείς με τα απόβλητα;

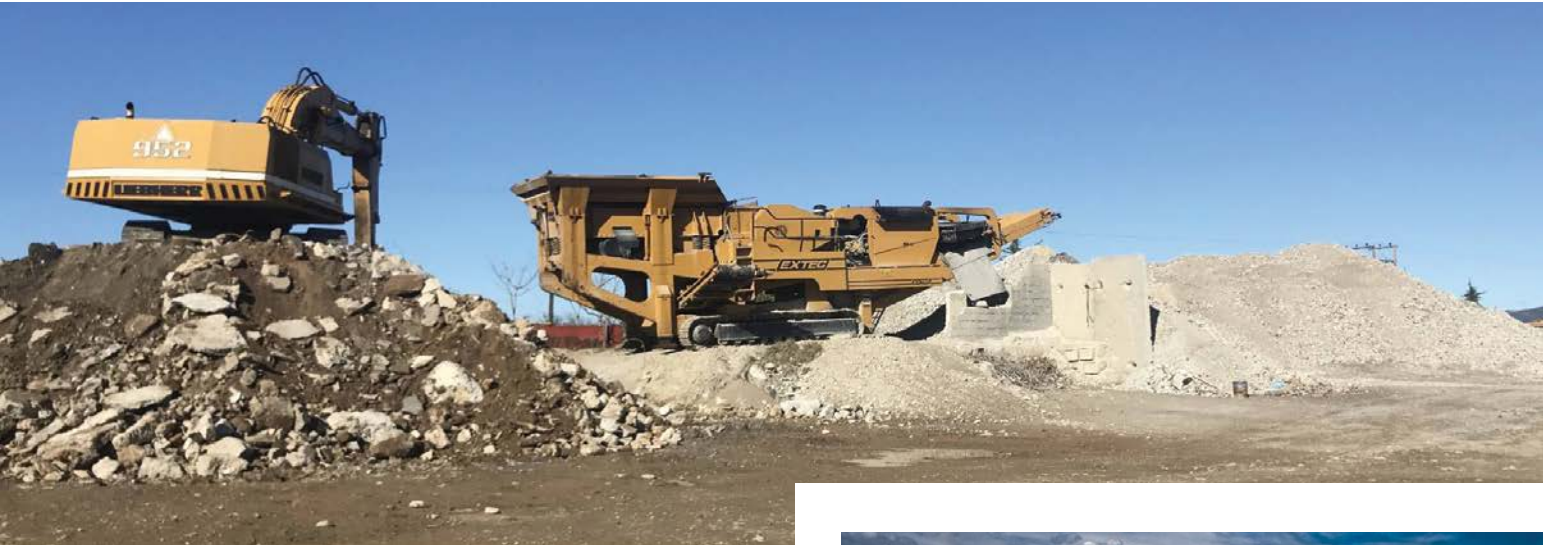
Μετά το Abitur εγκαταστάθηκα στο Aachen και εγγράφηκα αρχικά στους Μηχανολόγους Μηχανικούς, ωστόσο η εν λόγω κατεύθυνση δεν με ικανοποιούσε. Παράλληλα και κατά τη διάρκεια της διαμονής μου επηρεάστηκα από τη νοοτροπία και τους θεσμούς που ισχύουν στη Γερμανία σχετικά με τα απόβλητα. Με αφορμή τη δημιουργία μιας νεοσύστατης τότε κατεύθυνσης σπουδών, η οποία συνδύαζε όλες τις επιστήμες για την επίτευξη βέλτιστων μεθόδων διαχείρισης αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων, αποφάσισα να αλλάξω κατεύθυνση σπουδών και να ακολουθήσω αυτήν του Diplom-Ingenieur Abfallentsorgung.. Από εκεί και πέρα ολοκλήρωσα τις σπουδές μου στον ελάχιστο δυνατό χρόνο, αναπτύσσοντας εκ νέου επαφή με την Ελλάδα, μέσω της επιλογής διπλωματικής εργασίας με θέμα την εφαρμογή λογισμικού εκτίμησης επικινδυνότητας ρύπων στο εργοστάσιο παραγωγής αλουμινίου στην Βοιωτία. Επέστρεψα στην Θεσσαλονίκη τον Δεκέμβριο του 2001.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα το 2001 ξεκινάς να εργάζεσαι για περίπου μια δεκαετία σε ελληνική μελετητική εταιρεία που δραστηριοποιείται στον τομέα των μελετών διαχείρισης αποβλήτων. Πότε ξεκίνησαν να δραστηριοποιούνται στον ελληνικό χώρο περιβαλλοντολογικές μελετητικές εταιρείες και ποιο είναι το αντικείμενό τους;

Η χρονική περίοδος εκείνη ήταν η πλέον κατάλληλη για έναν μηχανικό διαχείρισης αποβλήτων. Με αφορμή την υπόθεση της χωματερής του Κουρουπτηού στα Χανιά στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ξεκίνησαν οι διαδικασίες διαχείρισης αποβλήτων, με την κατασκευή και των πρώτων Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ). Προς το τέλος της δεκαετίας λοιπόν του 1990 και κυρίως τη δεκαετία του 2000 άνοιξαν οι πρώτες μελετητικές εταιρείες, με αντικείμενο α) την μελέτη και κατασκευή έργων διαχείρισης αποβλήτων στη βιομηχανία και β) τη συνεργασία με εργολάβους για τη μελέτη/ κατασκευή δημόσιων έργων που αφορούν στη διαχείριση αποβλήτων και στην ανακύκλωση. Η μελετητική εμπειρία μου έδωσε την δυνατότητα κατανόησης της νοοτροπίας του ελληνικού κράτους, του νομοθετικού πλαισίου, των διαδικασιών που απαιτούνται για τη συνεργασία με το δημόσιο.

Από το 2012 ξεκινάει η ANAKEM, που αποτελεί Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Εκσκαφών Κατασκευών Κατεδαφίσεων. Ποια άλλα είδη αποβλήτων ανήκουν στην εναλλακτική διαχείριση;

Τον Νοέμβριο του 2012 ιδρύσαμε την ANAKEM, ένα Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Εκσκαφών Κατασκευών και Κατεδαφίσεων, με αντικείμενο την ενημέρωση και τη σύναψη συμβάσεων με τους υπόχρεους διαχειριστές, για την υποστήριξη, οργάνωση και εποπτεία της ανακύκλωσης των αποβλήτων τους. Στους στόχους του συστήματος ανήκουν ο καθορισμός των ποιοτικών παραμέτρων των ανακυκλωμένων προϊόντων, η στήριξη των δημόσιων υπηρεσιών και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην επίτευξη των στόχων για την πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτηση υλικών και στη διαχείριση του περιβάλλοντος, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης, η συνεργασία με ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια και επιχειρήσεις, η μελέτη και υλοποίηση έργων αποκατάστασης ανενεργών λατομείων). Άλλα είδη αποβλήτων που ανήκουν

Απόβλητα
εκσκαφών,
κατασκευών και
κατεδαφίσεων.

στην εναλλακτική διαχείριση είναι αυτά των συσκευασιών (μπλέ κάδοι ή σπιτάκια ανακύκλωσης), των ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ειδών, των ελαστικών αυτοκινήτων, των Οχημάτων Τέλους Κύκλου Ζωής, των μπαταριών κάθε είδους, των λιπαντικών ελαίων.

Στην καθημερινότητά μας οι συσκευασίες αποτελούν ένα από τα κυριότερα θέματα αποβλήτων. Βάσει μετρήσεων της Ε.Ε. κάθε Ευρωπαίος παράγει ετησίως σχεδόν 180 κιλά απορριμμάτων συσκευασιών. Τι σημαίνουν οι όροι Recycling, upcycling, down cycling και ο όρος ‘κυκλική οικονομία’;

Στην ιεραρχία διαχείρισης αποβλήτων η ανακύκλωση έρχεται τρίτη μετά από την πρόληψη δημιουργίας και την επαναχρησιμοποίηση αποβλήτων. Διάφορες εκδοχές ανακύκλωσης, όπως το upcycling (όταν το ανακυκλωμένο προϊόν είναι υψηλότερης ποιότητας ή αξίας από το πρωτότυπο) ή το downcycling (όταν ένα ανακυκλωμένο προϊόν δεν είναι δομικά τόσο ανθεκτικό όσο το αρχικό προϊόν που κατασκευάζεται από παρθένα υλικά) δεν συνέβαλαν καθοριστικά ώστε να μειωθούν οι ροές των αποβλήτων που οδηγούνται προς ταφή. Σημαντικό πλήγμα στην ανακύκλωση αποτέλεσε και η άρνηση της Κίνας από το 2017 και ύστερα να γίνεται αποδέκτης των ανακυκλωσιμων υλικών που συλλέγονταν στην Ευρώπη και στην Αμερική, με αποτέλεσμα να υπάρξει στροφή προς την ιδέα πλέον της κυκλικής οικονομίας και της βιομηχανικής συνέργειας (το απόβλητο ενός είναι η πρώτη ύλη κάποιου άλλου).

Σε ό,τι αφορά στα απόβλητα συσκευασιών, στην Ελλάδα προβλέπεται πλέον η διαλογή ανακυκλωσιμων σε 4 ροές (χαρτί, γυαλί, πλαστικό, μέταλλο), ενώ θεσπίζεται και η οικιακή κομποστοποίηση, επιδιώκοντας και την ξεχωριστή διαλογή βρώσιμων λιπών και ελαίων, πρασίνων/αποβλήτων κήπου, υφασμάτων, και ογκωδών αποβλήτων. Τέλος, θεσπίζεται η χρήση ξεχωριστού κίτρινου κάδου για έντυπο χαρτί με λειτουργία παρόμοια με των σημερινών γαλάζιων κωδώνων για τις γυάλινες συσκευασίες.

Πού βρισκόμαστε σήμερα με τα απόβλητα; Πώς συνδέεται σε παγκόσμια κλίμακα η υπερ- κατανάλωση και δημιουργία αποβλήτων;

Η υπερκατανάλωση πόρων και η δημιουργία πλαστικών δημιουργούν μια παγκόσμια κρίση διάθεσης αποβλήτων. Η παγκόσμια παραγωγή πλαστικών έχει αυξηθεί εκθετικά μέσα σε λίγες δεκαετίες - από 1,5 εκατ. τόνους το 1950 σε 367 εκατ. τόνους το 2020 -, καθώς και η ποσότητα

των πλαστικών αποβλήτων. Επιπρόσθετα, το πρόβλημα των μικροπλαστικών (πλαστικά με διάμετρο μικρότερη των 5mm) σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ανησυχητικό. Ο ΟΗΕ το 2017 δήλωσε σχετικά ότι υπάρχουν τουλάχιστον 51 τρισεκατομμύρια μικροπλαστικά σωματίδια στις θάλασσες, 500 φορές περισσότερα από τα αστέρια που υπάρχουν στον γαλαξία μας. Σύμφωνα δε με έρευνα του State University της Νέας Υόρκης, ο άνθρωπος καταναλώνει κατά μέσο όρο 5 γραμμάρια μικροπλαστικών την εβδομάδα, εφόσον το 93% των εμφιαλωμένων νερών περιέχει μικροπλαστικά σε διπλάσια ποσότητα συγκριτικά με το νερό της βρύσης.. Στην Ευρώπη (αλλά και παγκοσμίως) η ανάκτηση ενέργειας είναι ο πιο ευρέως χρησιμοποιούμενος τρόπος για τη διάθεση των πλαστικών αποβλήτων, με δεύτερο την ανακύκλωση. Περίπου το 25% του συνόλου των παραγόμενων πλαστικών αποβλήτων υφίσταται υγειονομική ταφή. Το ήμισυ των πλαστικών που συλλέγονται για ανακύκλωση εξάγεται προς επεξεργασία σε χώρες εκτός της ΕΕ, λόγω έλλειψης ικανότητας, τεχνολογίας ή οικονομικών πόρων.

Η αλλαγή νοοτροπίας αποτελεί μοναδική λύση στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των μεγάλων ροών παραγόμενων αποβλήτων (π.χ. κάτι που δεν έχω φάει να το τυλίξουν, να μην πεταχτεί, κάτι που έχει χαλάσει να το επιδιορθώσω και να μην αγοράσω καινούριο), ειδικά δεν υπάρχουν μέθοδοι επίλυσης με τον ρυθμό που καταναλώνουμε.

Πριν από κάποια χρόνια στην Ελλάδα ήταν συνηθισμένη εικόνα να ανοίγει ο οδηγός του αυτοκινήτου το παρθένο και να πετάει ανέμελα το κουτάκι αναψυκτικού...

Τι ισχύει στην Ελλάδα; Υπάρχει αλλαγή νοοτροπίας στην ιδιωτική, στην κοινωνική και περαιτέρω στη δημόσια συμπεριφορά;

Το συγκεκριμένο φαινόμενο παρατηρείται ακόμα και σήμερα. Αρκεί να ταξιδέψεις προς τη Χαλκιδική τους καλοκαιρινούς μήνες και θα το διαπιστώσεις. Ωστόσο παρατηρούμε και αλλαγή συμπεριφοράς, σίθιες διαφοροποίησης πολιτών που συμμετέχουν στα προγράμματα ανακύκλωσης, αναλαμβάνουν εθελοντικά περιβαλλοντικές δράσεις καθαρισμού αλλά και ενημέρωσης κλπ. Ωστόσο, όλα αυτά δεν λειτουργούν ιδιαίτερα στο σύνολο της κοινωνίας, μιας και, αφενός δεν υπάρχει συμμετοχική συμπεριφορά, αφετέρου η καταγγελία του συμπολίτη που παραβαίνει τον νόμο θεωρείται πολλές φορές κατακρητέα και όχι επιθυμητή. Στον δημόσιο τομέα ισχύουν οι τυπικές παθογένειες της Ελλάδας, όπως η προχειρότητα εφαρμογής οιασδήποτε μέτρων, οι πελατειακές σχέσεις και η επιλεκτική εφαρμογή νόμων και κυρώσεων. Αποτέλεσμα να γίνονται δύο βήματα μπρος και ενάμισι πίσω.

Είναι οι παραδοσιακές ποικιλίες πιθανή λύση στην εύθραυστη διατροφική αλυσίδα;

Συνάντηση με τον Νίκο Μυσιρλή στο φυτώριο AGRIHERB.

ΝΙΚΟΣ ΜΥΣΙΡΛΗΣ ('79)

Νίκο, γνωρίζομαστε πολλά χρόνια και σε θυμάμαι από πάντα να καταπιάνεσαι με την γη, τα φυτά και τα δέντρα. Πώς ξεκίνησες να ασχολείσαι με τη γη;

Τελειώνοντας τη Γερμανική Σχολή το 1979 ξεκίνησα να σπουδάζω Γεωλογία στο Darmstadt, απ' όπου πήρα αργότερα μεταγραφή στο ΑΠΘ. Όσο θυμάμαι τον εαυτό μου, με συνάρπαζε η φύση, μου άρεσε να τη γνωρίζω ζώντας κοντά της. Στην αρχή, βιώνοντας επαφές, με φυσιολατρία, καθώς περνούσαν τα χρόνια εκλογικεύοντας τα συναισθήματά μου, με γνώση. Όλες οι επαγγελματικές μου προσπάθειες είχαν κοινό τόπο, τον κόσμο των φυτών. Για πολλά χρόνια σχεδίαζα περιβάλλοντες χώρους, υπήρξα εργολάβος πρασίνου, και την τελευταία δωδεκαετία ασχολούμαι με την παραγωγή: Διατηρώ επιχείρηση (φυτώριο) παραγωγής αρωματικών- φαρμακευτικών φυτών και παραδοσιακών ποικιλιών λαχανικών).

Το φυτώριο AGRIHERB ξεκίνησε πριν από 11 χρόνια με στόχο την προμήθεια του κατάλληλου πολλαπλασιαστικού υλικού για τη φυτεία αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών (Α.Φ.Φ.). Το εγχείρημά σας επεκτάθηκε, και η AGRIHERB άρχισε να συμμετέχει ενεργά σε προγράμματα (<https://ecovariety.gr/>) και σε εναλλακτικές κοινότητες (<https://peliti.gr>), με στόχο την ανάδειξη τοπικών παραδοσιακών ποικιλιών και αυτοφυών οπωροφόρων δέντρων και θάμνων . Τι σημαίνει παραδοσιακές ποικιλίες και ποιες ονομάζουμε υβριδικές; Παραδοσιακό ονομάζουμε έναν φυτικό γενότυπο που καλλιεργείται σε έναν τόπο για περισσότερα από 50 χρόνια, είναι αβελτίωτος εργαστηριακά, έχει σταθεροποιηθεί γενετικά, αφού έχει προσαρμοστεί στις εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής, και αποδίδει ικανοποιητικές παραγωγές, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά εμφάνισης, γεύσης, αρωμάτων...

Υβρίδιο ονομάζουμε έναν τεχνικά βελτιωμένο γενότυπο. Συνήθως οι βελτιώσεις αφορούν ομοιομορφίες στα εξωτερικά χαρακτηριστικά (σχήμα, βάρος, χρώμα), παραγωγικότητα, αλλά και ανθεκτικότητα σε συγκεκριμένες ασθένειες. Δεν δίδεται συνήθως βάρος στη γεύση, με αποτέλεσμα, σε συντριπτική πλειοψηφία, τα υβρίδια να υπολείπονται πολύ σε γεύση και αρώματα των παραδοσιακών ποικιλιών, αλλά και σε μικροθρεπτικά στοιχεία.

Πότε ξεκίνησαν οι υβριδικές ποικιλίες , και σε τι διαφέρουν από τις παραδοσιακές;

Η εξέλιξη των υβριδίων ξεκίνησε σε όλο τον κόσμο μετά το τέλος του πρώτου παγκόσμιου πολέμου, και εκτοξεύτηκε στο τελευταίο μισό του εικοστού αιώνα. Το βασικό επιχείρημα ανάπτυξής τους ήταν η βελτίωση των παραγωγών ποσοτικά και ποιοτικά- όπου ως ποιότητα εννοείται η ομοιομορφία των εξωτερικών χαρακτηριστικών- και η αντοχή σε συγκεκριμένες ασθένειες.

Οι παραδοσιακές ποικιλίες, εκτός των προαναφερομένων χαρακτηριστικών (ανώτερη γεύση, πλούτος σε μικροθρεπτικά στοιχεία), έχοντας εγκλιματιστεί σε συγκεκριμένα μέρη, με ιδιαίτερα μικροκλιματικά χαρακτηριστικά, θα μπορούσαν να αποτελέσουν και μοχλό ανάπτυξης των περιοχών καλλιέργειάς τους, με παραγωγή προϊόντων ΠΟΠ . Στην παγκόσμια οικονομία, οι παραδοσιακές ποικιλίες ξαναπαίρνουν, αργά αλλά σταθερά, κομμάτι της παραγωγής, κυρίως στον βιολογικό τρόπο καλλιέργειας. Ξαν πιο εγκλιματισμένες τοπικά, μπορούν να παίξουν και ένα ρόλο σταθεροποίησης των εύθραυστων αγροτικών αλυσίδων παραγωγής και διανομής.

Τι ισχύει σήμερα στον ευρωπαϊκό, αλλά και στον παγκόσμιο χώρο, σε σχέση με τις παραδοσιακές ποικιλίες; Ποιες χώρες είναι περισσότερο συνειδητοποιημένες ως προς τις καλλιέργειές τους;

Η Ευρώπη, αλλά και η Νέα Ζηλανδία, δίνουν ολοένα και περισσότερη σημασία στη διατήρηση, ανάπτυξη και καλλιέργεια παραδοσιακών ποικιλιών φυτικών ειδών διατροφής, με πρωτοπόρες στην ανάπτυξή τους τη Γαλλία, την Αυστρία και τις Σκανδιναβικές χώρες. Πώς σχετίζονται οι διατροφικές μας συνήθειες με την κλιματική αλλαγή;

Οι διατροφικές μας συνήθειες συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τη συνειδητοποίηση της κλιματικής αλλαγής που συντελείται.

Η διατροφή μας με προϊόντα του πρωτογενούς τομέα εκτός εποχής επιβαρύνουν το οικολογικό αποτύπωμα των τροφίμων: Λαχανικά και φρούτα έρχονται στο πιάτο μας από άλλες κλιματικές ζώνες, επειδή υπάρχει αυξημένη ζήτηση.

Η διατροφή μας με προϊόντα που έχουν παραχθεί με καθαρό τρόπο, χωρίς τη χρήση τεχνικών (χημικών) σκευασμάτων, δίνει μια τροφή με περισσότερα μικροθρεπτικά στοιχεία, επιβαρύνει πολύ λιγότερο τους υδροφόρους ορίζοντες, βοηθάει στη διατήρηση της Βιοποικιλότητας και βοηθάει τις μικρομεσαίες μονάδες παραγωγής να αναπτυχθούν.

Η αξιοπιστία ποιότητας των προϊόντων που εξασφαλίζουν οι οργανισμοί πιστοποίησης παίζει μεγάλο ρόλο: Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, σε σύμπραξη με μικρές μονάδες παραγωγής φέτας στο Μουζάκι, δεν δέχεται μονάδες εκτροφής αιγοπροβάτων μεγαλύτερες των 500 ζώων, γιατί οι μεγάλοι πληθυσμοί ζώων εξαναγκάζουν σε αυξημένο σταυλισμό και υποβάθμιση της ποιότητας του προϊόντος, λόγω της χορηγούμενης διατροφής (από την άλλη, η αλόγιστη βόσκηση μεγάλων

Φυτώριο Agriherb. Παραδοσιακές ποικιλίες.

Σπόροι καλέντουλας

πληθυσμών αιγοπροβάτων δημιουργεί σοβαρές ζημιές σε ευαίσθητα οικοσυστήματα).

Τελειώνοντας θα θέλαμε να μας πεις λίγα λόγια για το νέο εγχείρημα που λαμβάνει χώρα στο φυτώριο AGRIHERB σε συνεργασία με το OKANA και το Πανεπιστήμιο ...και αφορά πρόγραμμα απεξάρτησης για άτομα με διαφορετικού τύπου εξαρτήσεις, όπως τζόγος, αλκοόλ, ίντερνερντ, αλλά και ναρκωτικά. Πώς συμβάλλει η ενασχόληση με τη φύση στην ψυχική ισορροπία του ανθρώπου;

Από τις αρχές του 2023 και μετά από εξάμηνη πειραματική συνεργασία, η επιχείρησή μου (AGRI-HERB) έχει μόνιμη συνεργασία με το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας, μια δομή του ΑΠΘ που υποστηρίζεται από τον ΟΚΑΝΑ. Το πρόγραμμα έχει στόχο την απεξάρτηση, θεραπεία και αποκατάσταση ατόμων εξαρτημένων από παράνομες ή νόμιμες ουσίες (ναρκωτικά, αλκοόλ), αλλά και εξαρτήσεις από τζόγο ή διαδίκτυο. Προσπαθούμε να θεραπεύσουμε μέσα από την ενασχόληση με τη γη, τη βιολογική γεωργία, την παραγωγή προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, τη μεταποίηση αυτών και τη διανομή τους στην αγορά. Απώτερος σκοπός μας είναι η επαγγελματική αποκατάσταση μελών του προγράμματος, γιατί χωρίς επαγγελματική αποκατάσταση η αποθεραπεία δεν έχει μακροχρόνια αποτελέσματα.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΑΡΑΝΤΕΛΟΥ ('03)

Πρέπει να αντιμετωπίσουμε τη σπατάλη τροφίμων

Διαδικτυακή συνάντηση με τη Χριστίνα Μαραντέλου για την διατροφική αλυσίδα και την Wikifarmer.

Χριστίνα, αποφοίτησες από την ΓΣΘ το 2003. Πού σε βρίσκουμε σήμερα και ποιες είναι οι διαδρομές που ακολούθησες;

Από όσο θυμάμαι τον εαυτό μου, πάντα με γοήτευε ο φυσικός κόσμος, η βιολογία, τα τρόφιμα και οι επιπτώσεις τους στο ανθρώπινο σώμα. Σημαντικό ρόλο έπαιξε επίσης η επιρροή της οικογένειάς μου για την αγάπη στη μητέρα φύση και τη σημασία της μεσογειακής διατροφής, καθώς και η αγρότισσα γιαγιά μου Χριστίνα – πρόσφυγας από το Φανάρι της Κωνσταντινούπολης – και πρωτοπόρος για την εποχή της στην καλλιέργεια λαχανικών σε θερμοκήπια. Με τα χρόνια, αυτή η γοητεία μετατράπηκε σε αγάπη για τις βιοεπιστήμες και τη χημεία, που με οδήγησε στη μελέτη της γεωργίας και της επιστήμης των τροφίμων. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών μου στη Γεωπονική Σχολή του Α.Π.Θ., συνέχισα με μεταπτυχιακές σπουδές στη Νανοβιοτεχνολογία, με εξειδίκευση στη Νανοτεχνολογία Τροφίμων στο ίδιο πανεπιστήμιο. Συμπληρωματικά, θα μου επιτρέψετε να αναφέρω

πώς ήμουν η πρώτη γεωπόνος που έγινε δεκτή στο συγκεκριμένο διατμηματικό-διεπιστημονικό πρόγραμμα σπουδών. Παράλληλα με τις μεταπτυχιακές μου σπουδές εργάστηκα ως βοηθός έρευνας στο Εργαστήριο Χημείας, Βιοχημείας και Φυσιολογίας Τροφίμων του Α.Π.Θ., όπου συμμετείχα σε ερευνητικά προγράμματα με κορυφαίες ελληνικές εταιρείες τροφίμων, όπως η «Μπάρμπα Στάθης». Αυτό που απόλαυσα ιδιαίτερα στην επαγγελματική μου πορεία ήταν η συνδημιουργία και παρουσίαση της εβδομαδιαίας τηλεοπτικής εκπομπής «Μητέρα Γη» στην Ελληνική Ραδιοτηλεόραση (ΕΤ3), σχετικά με νέες μεθόδους παραγωγής αγροδιατροφικών προϊόντων, ακολουθώντας την πορεία τους «από το αγρόκτημα στο πιάτο». Μάλιστα, με την ομάδα της εκπομπής πετύχαμε πολλές συνεχόμενες φορές και τη μεγαλύτερη τηλεθέαση του τηλεοπτικού καναλιού. Στη συνέχεια, και μετά την παύση της λειτουργίας της ΕΤ3, εργάστηκα ως ερευνητική συνεργάτις στο Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ). Στις αρχές του 2020 μετακόμισα στο Λονδίνο, όπου εργάστηκα αρχικά ως υπεύθυνη παραγωγής σε αγγλικές εταιρίες τροφίμων. Έχω συνεργαστεί με αμερικάνικα και αγγλικά περιοδικά, όπως το Food Logistics και το New Food Magazine, οπότε είχα τη δυνατότητα να εξερευνήσω νέες πτυχές και προοπτικές σχετικά με την παραγωγή τροφίμων και την αγροδιατροφική εφοδιαστική αλυσίδα. Τους τελευταίους μήνες αρθρογραφώ ως ελεύθερη εξωτερική συνεργάτις (ad-hoc) στην παγκόσμια πλατφόρμα Wikifarmer και προετοιμάζω τα νέα μου επαγγελματικά projects.

Η Wikifarmer είναι μια παγκόσμια πλατφόρμα που έχει σαν στόχο να στηρίξει και να ενδυναμώσει τους αγρότες. Πρόσφατα μάλιστα προσέλκυσε το ενδιαφέρον επενδυτών διεθνούς εμβέλειας. Συνεργάζεσαι στη Wikifarmer με άρθρα σου. Θα θέλαμε να μας πεις λίγα λόγια για αυτό το ενδιαφέρον εγχείρημα. Η συνεργασία μου με τη Wikifarmer με εκπράζει ως επαγγελματία και ως άνθρωπο, καθώς ο σκοπός της πλατφόρμας είναι η επιμόρφωση του σύγχρονου αγρότη-επιχειρηματία και ο εκδημοκρατισμός της γεωργίας (democratize agriculture). Προσφέρει δωρεάν πρόσβαση σε σχετικά εκπαιδευτικά άρθρα, στην εγχώρια και παγκόσμια αγορά, και έχει χαρακτηριστεί από τον Διεθνή Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) των Ηνωμένων Εθνών ως η Wikipedia των αγροτών. Η πλατφόρμα, λειτουργεί και ως marketplace χονδρικής και λιανικής με παγκόσμια απήχηση και σε αρκετές περιπτώσεις διευκολύνει τους παραγωγούς και σε επίπεδο μεταφοράς και logistics. Τα άρθρα μου είναι σχετικά με θέματα επιστήμης και τεχνολογίας τροφίμων, καθώς και εφοδιαστικών αλυσίδων τροφίμων.

Χριστίνα, ανέφερες ότι ένα από τα πρώτα δώρα που σου χάρισαν όταν ήσουν μικρή ήταν ένα μικροσκόπιο, με το οποίο άρχισες να παρατηρείς και να αναλύεις τα τρόφιμα, και πολλά από τα άρθρα σου σχετίζονται με τη διατροφή. Σήμερα υπάρχει μια μεγάλη συζήτηση για την σημασία του οικολογικού αποτυπώματος των τροφίμων. Τι σημαίνει ο όρος και τι ισχύει για τις διαφορετικές κατηγορίες τροφίμων, όπως λαχανικά, σιτηρά, κτηνοτροφικά προϊόντα;

Το αποτύπωμα άνθρακα είναι οι συνολικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (GHG) που προκαλούνται άμεσα και έμμεσα από ένα προϊόν. Υπολογίζεται αθροίζοντας τις εκπομπές που προκύπτουν από κάθε στάδιο της διάρκειας ζωής ενός προϊόντος. Καθ' όλη τη διάρκεια ζωής ή τον κύκλο ζωής ενός προϊόντος μπορεί να εκπέμπονται διαφορετικά GHG, όπως διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο και υποξείδιο του αζώτου, που προέρχονται κυρίως από γεωργικές πρακτικές, το καθένα με μεγαλύτερη ή μικρότερη ικανότητα να παγιδεύει θερμότητα στην ατμόσφαιρα. Τα τρόφιμα αντιπροσωπεύουν το 10-30% του αποτυπώματος άνθρακα ενός νοικοκυριού. Η παραγωγή ευθύνεται για το 68% των εκπομπών από τρόφιμα, ενώ οι μεταφορές το 5%.

Παραδοσιακά επικρατούσε η άποψη ότι το οικολογικό αποτύπωμα των ζωικών προϊόντων είναι πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των φυτικών προϊόντων, λόγω της παραγωγής μεθανίου και υποξειδίου του αζώτου από τη διαδικασία πέψης των ζώων και τη διαχείριση της κοπριάς. Σύμφωνα όμως με αποτελέσματα πολύ πρόσφατης έρευνας του ερευνητικού κέντρου Rothamsted Research στο Hertfordshire του Ηνωμένου Βασιλείου και μίας νέας μεθόδου αξιολόγησης, που υπολογίζει την ποιότητα πρωτεΐνης ενός τροφίμου, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του βοείου κρέατος και των γαλακτοκομικών μειώνονται στο μισό. Τα περιβαλλοντικά αποτυπώματα ορισμένων τροφίμων, υπολογιζόμενα ανά μονάδα παραγόμενης πρωτεΐνης, κινδυνεύουν να παραπληροφορήσουν τη βιομηχανία τροφίμων αλλά και τους καταναλωτές, σύμφωνα με τους ερευνητές. Αντίθετα, η πλήρης διατροφική αξία των τροφίμων πρέπει να λαμβάνεται πλήρως υπόψη, όταν οι επιστήμονες προσπαθούν να υπολογίσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής διαφορετικών τροφίμων (1). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με μία ακόμη νέα μελέτη, η επίδραση της θέρμανσης του μεθανίου στην ατμόσφαιρα της Γης έχει υπερεκτιμηθεί κατά περίπου 30%. Αν και το μεθάνιο είναι ένα ισχυρό αέριο θερμοκηπίου, που απορροφά ακτινοβολία μακρών και βραχέων κυμάτων, η απορρόφηση της ακτινοβολίας βραχέων κυμάτων ψηλά στην ατμόσφαιρα οδηγεί σε λιγότερα σύννεφα στο ανώτερο στρώμα, το οποίο στην πραγματικότητα ψύχει την κάτω τροπόσφαιρα και οδηγεί σε περισσότερα σύννεφα. Αυτά τα παχύτερα σύννεφα

Αγροδιατροφική εφοδιαστική αλυσίδα.

χαμηλού επιπέδου αντανακλούν περισσότερη από την ακτινοβολία βραχέων κυμάτων του ήλιου πίσω στο διάστημα, οδηγώντας σε ένα φαινόμενο ψύξης που υπερνικά τη θέρμανση λόγω απορρόφησης (2).

Πολλά από τα προβλήματα στη διατροφική αλυσίδα σχετίζονται με τη σπατάλη και την απώλεια τροφίμων σε όλα τα στάδια και σε όλα τα μέρη του πλανήτη. Η WWF έχει υπολογίσει ότι από τα 4 δισεκατομμύρια τόνους τροφίμων που παράγονται ετησίως περισσότερα από 1,2 δισεκατομμύρια δεν καταλώνονται. Ποια είναι η άποψή σου για αυτό το θέμα; Πώς μπορούμε να υιοθετήσουμε μια διατροφή φιλική προς τον πλανήτη;

Η καλλιέργεια, η παραγωγή και η αγορά περισσότερων τροφίμων από ό,τι χρειάζομαστε και η απόρριψή τους κοστίζει στους αγρότες, στις επιχειρήσεις τροφίμων και στους πολίτες εκατομμύρια ευρώ ή λίρες ετησίως. Υπάρχουν τεράστιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη σπατάλη τροφίμων, ιδιαίτερα εάν καταλήξουν σε χώρους υγειονομικής ταφής. Η σπατάλη τροφίμων και θερμίδων με την υπερκατανάλωση τροφής, που οδηγεί στην παχυσαρκία, είναι μια άλλη μορφή σπατάλης τροφίμων. Πρέπει να αντιμετωπίσουμε τη σπατάλη τροφίμων για όλους τους παραπάνω πρακτικούς λόγους, αλλά και επειδή η σπατάλη τροφίμων είναι βαθιά ανήθικη. Τα σπαταλημένα τρόφιμα είναι σύμβολο μεγάλου μέρους της περιβαλλοντικής καταστροφής, που είναι ευρέως διαδεδομένη στη δυτική κοινωνία. Είναι επίσης θεμελιώδης αδικία ότι τόσο πολύ φαγητό καταλήγει στα απορρίμματα, ενώ τόσοι πολλοί άνθρωποι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να τραφούν. Επιπροσθέτως, αγοράζοντας και καταλώνοντας τοπικά αγροδιατροφικά προϊόντα συμβάλλουμε στη μείωση των εκπομπών που προέρχονται από τις μεταφορές, στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και στην επισιτιστική ασφάλεια (food security) του πλανήτη μας. Στην ουσία αναφέρομαι στη σημασία των «κοντών» εφοδιαστικών αλυσίδων (short supply chains)(3). Επίσης η αγορά και κατανάλωση εποχιακών προϊόντων έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των εκπομπών, άρα και μικρότερο οικολογικό αποτύπωμα, καθώς δε χρειάζεται να δαπανηθεί επιπρόσθετη ενέργεια και λιπάσματα για την καλλιέργεια σε θερμοκήπια. Μία ακόμη προσέγγιση είναι αυτή της κυκλικής οικονομίας στη διαχείριση της ποσότητας των αποβλήτων τροφίμων σε όλα τα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας. Όλα τα παραπάνω μπορούν να συνοψιστούν στη φράση «Ο σεβασμός στην τροφή».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΩΓΟΣ ('87)

Δίκαιη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες

Διαδικτυακή συνάντηση με τον Κωνσταντίνο Γώγο για θέματα του περιβαλλοντικού δικαίου.

Κωνσταντίνε, αποφοίτησες από τη ΓΣΘ το 1987. Σήμερα είσαι καθηγητής διοικητικού δικαίου στη Νομική Σχολή ΑΠΘ και δικηγορείς σε υποθέσεις με διαφορετικά θέματα, συμπεριλαμβανομένων και υποθέσεων που αφορούν το Δίκαιο του Περιβάλλοντος. Πώς ξεκίνησε η σταδιοδρομία σου και ποιο είναι το αντικείμενο αυτού του νομικού κλάδου;

Μετά την αποφοίτηση από τη ΓΣΘ σπούδασα στη Νομική Σχολή του Α.Π.Θ. και στο Πανεπιστήμιο του Αννόβερου, ενώ έκανα τις διδακτορικές μου σπουδές στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης. Στη συνέχεια, είχα την εξαιρετική τύχη να εργασθώ ως επιστημονικός συνεργάτης στο Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου στον Φοίνικα, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή (και επίσης απόφοιτου της ΓΣΘ) Βασίλειου Σκουρή. Από τον Ιανουάριο 2002 υπηρετώ στη Νομική Σχολή του ΑΠΘ. Το διοικητικό δίκαιο, το οποίο διδάσκω, έχει ως αντικείμενο τη ρύθμιση των σχέσεων του πολίτη με τη δημόσια Διοίκηση. Το δίκαιο περιβάλλοντος είναι επιμέρους κλάδος του· και αυτό γιατί το Σύνταγμα αναθέτει την προστασία του περιβάλλοντος στο κράτος, το οποίο αδειοδοτεί περιβαλλοντικά μεγάλα έργα και δραστηριότητες που ενδέχεται να επιβαρύνουν το περιβάλλον, αλλά και επιβάλλει κυρώσεις στους παραβάτες. Το δίκαιο περιβάλλοντος καθορίζει ποιες δραστηριότητες και έργα επιτρέπονται και ποια είναι τα ενδεδειγμένα μέτρα για την αποτροπή βλαβών. Πολύ συχνά δημιουργούνται μάλιστα τριγωνικές διαφορές, μεταξύ επιχειρήσεων που είναι φορείς δραστηριοτήτων, άλλων ιδιωτών που θεωρούν ότι πλήττεται το περιβάλλον από τις δραστηριότητες αυτές και της Διοίκησης που χορηγεί άδειες. Οι διαφορές αυτές επιλύονται από τα διοικητικά δικαστήρια και ιδίως από το Συμβούλιο της Επικρατείας, το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας μας.

Το περιβαλλοντικό δίκαιο βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπο με την κλιματική κρίση. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα οδήγησαν στο φαινόμενο της υπερθέρμανσης του πλανήτη και στις καταστροφικές συνέπειες που τη συνοδεύουν. Βάσει της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η ΕΕ στοχεύει σε μηδενικές εκπομπές έως το 2050. Ποιος είναι ο σχεδιασμός για την επίτευξη αυτού του στόχου;

Ο στρατηγικός σχεδιασμός στο επίπεδο της χώρας μας αποτυπώνεται στο Εθνικό Σχέδιο για την

Ενέργεια και το Κλίμα του έτους 2019, το οποίο αναθεωρείται μάλιστα αυτόν τον καιρό, ώστε οι στόχοι του να καταστούν περιβαλλοντικά πιο φιλόδοξοι. Στην Ελλάδα, οι κύριες δημόσιες πολιτικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης συνίστανται στη δραστηκή μείωση των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, με τη μεγάλη αύξηση της συμμετοχής των ανανεώσιμων πηγών στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, στη θέρμανση και την ψύξη των κτιρίων και στον τομέα των μεταφορών. Μεγάλη σημασία έχει επίσης η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, με ανακαίνιση του κτιριακού αποθέματος, ενώ επίσης προβλέπεται η βελτίωση στην ενεργειακή αποδοτικότητα της βιομηχανίας και η ανάπτυξη των υποδομών, ιδίως στις πόλεις, οι οποίες θα επιτρέψουν τη μετατόπιση του μεταφορικού έργου σε συστήματα σταθερής τροχιάς. Σημειώνεται, τέλος, η προώθηση των έργων μεταφοράς, διανομής και αποθήκευσης της ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία είναι αναγκαία για τη σταδιακή κατάργηση της παραγωγής ηλεκτρισμού από ορυκτά καύσιμα.

Η επίτευξη του φιλόδοξου αυτού στόχου αποτελεί σημαντική πρόκληση, ειδικά για τις χώρες που εξαρτώνται κυρίως από ορυκτά καύσιμα. Η ΕΕ προσπαθεί έμπρακτα να σπηρίξει τις διαφορετικές περιφέρειες και, αντίστοιχα, τους πολίτες της. Θα μπορούσες να μας εξηγήσεις τι σημαίνει «Δίκαιη ενεργειακή μετάβαση» και πώς σκοπεύει το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα να βοηθήσει όσους πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια;

Η δίκαιη ενεργειακή μετάβαση περιγράφει την εισαγωγή μιας κλιματικά ουδέτερης οικονομίας, με την αντικατάσταση της χρήσης ορυκτών καυσίμων από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και την εγκατάλειψη βιομηχανιών που επιβαρύνουν υπέρμετρα με εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου· η μεταβολή αυτή γίνεται όμως κατά τρόπο ο οποίος δεν θα οδηγήσει στην ανεργία και τη φτώχεια τις περιοχές που φιλοξενούν αυτή τη στιγμή ρυπογόνες δραστηριότητες. Με άλλες λέξεις, ζητούμενο είναι η ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, οι οποίες θα προσφέρουν απασχόληση και την προοπτική φιλικής προς το περιβάλλον ανάπτυξης στις τοπικές κοινωνίες. Προπάντων αναφερόμαστε στις περιοχές στις οποίες η τοπική οικονομία και κοινωνία στηρίζονται στην εξόρυξη άνθρακα (λιγνίτη), όπως συμβαίνει στην Ελλάδα στις περιοχές της Κοζάνης και της Πτολεμαΐδας στη Δυτική Μακεδονία, καθώς και στη Μεγαλόπολη της Αρκαδίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση φιλοδοξεί, μέσω των πόρων που διαθέτει ο ενωσιακός προϋπολογισμός, να αμβλύνει τις επιπτώσεις της μετάβασης αυτής στον κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό τομέα, υποστηρίζοντας διαρθρωτικά μέτρα, ιδίως δράσεις και επενδύσεις που υποστηρίζουν τις τοπικές οικονομίες και ταυτόχρονα συνάδουν με τις περιβαλλοντικές στοχεύσεις της Ένωσης. Τέτοιες δραστηριότητες είναι λ.χ. ο βιώσιμος τουρισμός, η περιβαλλοντική αποκατάσταση των περιοχών που έχουν πληγεί από την οικονομία του άνθρακα, «πράσινες» υποδομές και δίκτυα άρδευσης, η ανάπτυξη και εφαρμογή πρωτοποριακών τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας, τα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας κλπ. Μία από τις περισσότερες ευρωπαϊκές δράσεις στον τομέα της «πράσινης» μετάβασης είναι και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, το οποίο ενισχύει δράσεις υπέρ ιδιωτών καταναλωτών ενέργειας, όπως είναι η αύξηση της χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς, η ενεργειακή ανακαίνιση των κτιρίων και η επικορήγηση της αγοράς μεταχειρισμένων ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

Υπάρχουν ήδη πετυχημένα παραδείγματα δίκαιης μετάβασης σε άλλες χώρες της Ευρώπης; Ποιες χώρες θεωρούνται πρότυπο σε μειωμένες εκπομπές;

Είναι δύσκολο να εντοπίσει κανείς χώρες που να αποτελούν υποδείγματα, ιδίως διότι τα ποσοστά μείωσης υπολογίζονται με βάση τα στοιχεία εκπομπών του 1990. Με άλλες λέξεις: Οι χώρες που είχαν βαριά και απαρχαιωμένη βιομηχανία με χρήση άνθρακα το 1990 και είχαν τότε υψηλότερες εκπομπές, παρουσιάζουν σήμερα πολύ μεγάλες μειώσεις, όπως λ.χ. η Ρουμανία, η Βουλγαρία και η Σλοβακία. Το ίδιο συμβαίνει και στη Γερμανία, η οποία με επιτυχία αποδόμησε σε μεγάλο βαθμό την εκμετάλλευση των ανθρακωρυχείων. Αντίθετα, η Κύπρος, η οποία δεν διαθέτει βιομηχανία, παρουσιάζει ουσιαστική αύξηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε σχέση με το 1990.

Τι ισχύει για την Ελλάδα σήμερα; Ποιες είναι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που χρησιμοποιούνται; Πώς μπορεί ο καθένας μας να ενημερωθεί και να συμβάλει συνειδητά στην ενεργειακή μετάβαση;

Η Ελλάδα έχει ένα πλούσιο δυναμικό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, που περιλαμβάνει υδροηλεκτρικά, ανεμογεννήτριες και φωτοβολταϊκά. Θα πρέπει να εξαντλήσουμε το δυναμικό αυτό, για να επιτύχουμε αφενός μεν την πλήρη διακοπή λειτουργίας των λιγνιτικών σταθμών το 2028, σύμφωνα με τον υπάρχοντα σχεδιασμό, αφετέρου δε τη σταδιακή υποχώρηση της παραγωγής

ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο, η οποία αποτελεί μεταβατική τεχνολογία. Κρίσιμη είναι εν προκειμένω η ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογιών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας για τις ώρες του εικοσιτετράωρου, ιδίως στη θερινό περίοδο αιχμής, στις οποίες πέφτει η παραγωγή των φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων. Όσον αφορά τα υδροηλεκτρικά, ευελπιστούμε ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας θα επιτρέψει την έναρξη λειτουργίας ενός νέου μεγάλου υδροηλεκτρικού έργου στη Μεσοχώρα (Τρίκαλα), το οποίο έχει ήδη κατασκευασθεί. Σε σχέση με τα αιολικά πάρκα, φθάνουμε ήδη σταδιακά στο σημείο κορεσμού, υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπεται, για λόγους περιβαλλοντικούς και αισθητικούς, να εγκαταστήσουμε ανεμογεννήτριες σε κάθε βουνοκορφή της χώρας. Το μέλλον εδώ είναι τα θαλάσσια (παράκτια) αιολικά πάρκα. Τέλος, η ενημέρωση είναι σήμερα πανεύκολη στο διαδίκτυο. Προσωπική μου άποψη είναι ότι το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) αποτελεί τον πιο σημαντικό μη-κυβερνητικό φορέα περιβαλλοντικής ενημέρωσης και δράσης στη χώρας μας. Νομίζω ότι οι συμβουλές της Πολιτείας είναι επίσης σημαντικές: Πρέπει να μειώσουμε ο καθένας την κατανάλωση ενέργειας, επιλέγοντας έναν τρόπο ζωής που είναι φιλικότερος προς το περιβάλλον.

Θα θέλαμε να κλείσουμε με μια προσωπική ερώτηση ...Πιστεύεις ότι υπερβάλλουμε στον φόβο μας για το περιβάλλον;

Δυστυχώς έχουν επαληθευτεί τα δυσμενέστερα σενάρια όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, με ουσιαστικές αυξήσεις της μέσης θερμοκρασίας και φαινόμενα προϊούσας ερημοποίησης. Επίσης, έχουμε ραγδαία μείωση της βιοποικιλότητας σε πλανητικό επίπεδο. Οι συνέπειες είναι ήδη αισθητές και φοβάμαι ότι θα τις υποστούν με μεγαλύτερη ένταση τα παιδιά μας.

Το περιβάλλον είναι ευρωπαϊκή υπόθεση.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΤΑΣΙΟΥΛΗΣ ('85)

Διαδικτυακή συνάντηση με τον Σοφοκλή Τασιούλη για τον κινηματογράφο, τη φύση και το αύριο της κλιματικής αλλαγής.

Αγάπη για το σινεμά Αγάπη για τη φύση

Σοφοκλή, αποφοίτησες από το γερμανικό τμήμα της DST το 1985 και σήμερα σε βρίσκουμε στο Βερολίνο, παραγωγό ταινιών με την Sophisticated Films. Η SF έχει παράγει μερικές από τις σπουδαιότερες ταινίες στην ιστορία του ντοκιμαντέρ. Πώς ξεκίνησε αυτή η μοναδική καριέρα;

Η καριέρα μου ξεκίνησε λόγω της γοντείας που ασκούσαν πάνω μου τα αεροπλάνα και η τεχνολογία ήδη από την παιδική μου ηλικία. Πάντα ήθελα να κάνω πράγματα να πετάνε, οπότε αποφάσισα να σπουδάσω αεροναυπηγική στο Πολυτεχνείο του Βερολίνου. Ωστόσο, γρήγορα ανακάλυψα ότι οι σπουδές αυτές δεν ικανοποιούσαν τη δημιουργική μου πλευρά. Σύντομα ανακάλυψα τη φωτογραφία, η οποία είχε τόσο τεχνικές όσο και δημιουργικές πτυχές, καθιστώντας την ιδανική επιλογή για μένα.

Μετά την αεροναυπηγική εγγράφηκα σε μια ιδιωτική σχολή καλών τεχνών για να σπουδάσω Media Art και Media Design στην Ακαδημία BILDO του Βερολίνου. Οι γονείς μου σοκαρίστηκαν, αλλά υποστήριξαν την απόφασή μου. Από εκεί και πέρα η καριέρα μου εξελίχθηκε φυσιολογικά. Κάποιοι φίλοι με ρώτησαν αν θα με ενδιέφερε να δουλέψω στην τηλεόραση ως βοηθός κάμεραμαν. Άρπαξα την ευκαιρία και αποδείχθηκε ότι ήταν μια φανταστική εμπειρία.

Στο Βερολίνο γραφόταν ιστορία εκείνη την εποχή, καθώς το τείχος μόλις είχε πέσει. Μαζί με τους ίδιους φίλους ξεκίνησαμε τη δική μας εταιρεία παραγωγής ένα χρόνο αργότερα. Από σύντομα ρεπορτάζ ειδήσεων περάσαμε σε μεγαλύτερα αφιερώματα και τελικά κάναμε την παραγωγή των πρώτων μας ντοκιμαντέρ. Με την πάροδο του χρόνου οι εταιρείες με τις οποίες συνεργαζόμουν άλλαξαν, αλλά το πάθος μου για την κινηματογραφική παραγωγή παρέμεινε σταθερό.

Τώρα, μπορώ να κοιτάξω πίσω σε αρκετές ταινίες των οποίων έχω κάνει την παραγωγή, όπως το Tale of the Sleeping Giants, το Voyage of Time (του θρυλικού σκηνοθέτη Terrence Malick, με τον Brad Pitt και την Cate Blanchett), Among the Wolves, Earth, Quest for a Heart, La Gran Final και Deep Blue. Το Earth, σε συμπαραγωγή με το BBC, είναι ένα από τα πιο αναγνωρισμένα ντοκιμαντέρ στην ιστορία του κινηματογράφου. Έχει κάνει περισσότερες πωλήσεις παγκοσμίως από πολλά μεγάλα blockbusters του Χόλιγουντ. Μπορώ να κοιτάξω πίσω με υπερηφάνεια και να λέω ότι έκανα τα πράγματα να πετάξουν.

Τα τελευταία 20 χρόνια ασχολείσαι με τη λήψη εικόνων που σχετίζονται με τον πλανήτη. Γιατί επέλεξε τη φύση ως θέμα σου;

Επέλεξα τη φύση ως θέμα μου επειδή ήθελα να κάνω ταινίες που θα τις έβλεπε όλος ο κόσμος,

Παραγωγή της εταιρίας sophisticatedfilm.com

θα απευθύνονταν στο ευρύ κοινό και θα μας έκαναν επίσης να αγαπήσουμε τον πλανήτη. Ως κινηματογραφιστές, έχουμε το προνόμιο να αιχμαλωτίζουμε το κοινό μας για 90 λεπτά, κατά τη διάρκεια των οποίων ονειρεύεται, κλαίει και γελάει μαζί μας. Είναι μια τεράστια ευθύνη, και καθήκον μας είναι να διασκεδάζουμε το κοινό, γιατί αυτό είναι το νόημα του κινηματογράφου. Ωστόσο, ο κινηματογράφος μπορεί να προσφέρει κάτι περισσότερο από απλή ψυχαγωγία. Προσπαθώ να προσφέρω ουσιαστική ψυχαγωγία, που μας αφορά, που προσφέρει στο κοινό κάτι περισσότερο από ρηκή διασκέδαση. Ο μόνος τρόπος για να νοιαστείς για τον πλανήτη είναι να τον αγαπήσεις, και προβάλλοντας αυτές τις μαγικές εικόνες πιστεύω ότι έχουμε πετύχει τον στόχο μας όλα αυτά τα χρόνια. Μια από τις μοναδικές στιγμές που έχω ζήσει σε αυτό το ταξίδι του συνδυασμού πάθους και επαγγέλματος είναι όταν η κόρη μου είπε: "Μπαμπά, δεν με νοιάζει αν έχεις μεγάλο αυτοκίνητο, με νοιάζει αν τα πάρκα στην πόλη μας είναι μεγάλα".

Πώς αντιλαμβάνεται η νεότερη γενιά, η γενιά της κόρης σου, την πραγματικότητα της κλιματικής αλλαγής; Τι πιστεύεις ότι έχει αλλάξει στον πλανήτη Γη και πώς βλέπεις το μέλλον; Πώς βλέπεις το μέλλον της ανθρωπότητας;

Το περιβάλλον έχει γίνει όλο και περισσότερο προτεραιότητα, περνώντας από τις τελευταίες σελίδες των εφημερίδων στις πρώτες. Η αλλαγή

αυτή είναι θετική και πρέπει να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας. Βλέπουμε να μεγαλώνει μια ολόκληρη γενιά νέων, για την οποία η κλιματική αλλαγή είναι το υπ' αριθμόν ένα ζήτημα, καθώς επηρεάζει το μέλλον και την ύπαρξή τους. Η κόρη μου αποτελεί μέλος της γενιάς Fridays for the Future, το οποίο απαιτεί από τις κυβερνήσεις να αναλάβουν δράση για την κλιματική αλλαγή. Το κλίμα αλλάζει δραματικά και εμείς είμαστε υπεύθυνοι. Πρέπει να βρούμε λύσεις. Δεν πιστεύω στη ριζική αλλαγή, επειδή οι σημερινοί «παίκτες» είναι πολύ εδραιωμένοι στην εξουσία. Ωστόσο, υπάρχουν πιο έξυπνοι τρόποι για να τους παρακινήσουμε να αλλάξουν. Πρέπει να τους δείξουμε ότι είναι προς το συμφέρον τους να δράσουν.

Για παράδειγμα, σκεφτείτε τις ασφαλιστικές εταιρείες - συντηρητικοί, κερδοσκοπικοί οργανισμοί. Μπορούν να γίνουν σύμμαχοί μας αν τους προσεγγίσουμε σωστά. Οι ασφαλιστικές εταιρείες πληρώνουν για την αποκατάσταση των ζημιών που προκαλούνται από ακραία καιρικά φαινόμενα και την κλιματική αλλαγή, οπότε έχουν έννομο συμφέρον να "σώσουν τον πλανήτη". Η συνεργασία μαζί τους, αντί να τις πολεμάμε, κερδίζει ισχυρούς εταίρους για μας.

Μπορούμε να ευαισθητοποιήσουμε τους πολίτες κλείνοντας δρόμους και σκαρφαλώνοντας στις καμινάδες των εργοστασίων παραγωγής ενέργειας, αλλά αυτές οι ενέργειες δεν παρακινούν τους ισχυρούς να εγκαταλείψουν τις προνομιούχες θέσεις τους. Αν επιθετούμε στο πορτοφόλι τους, θα νιώσουν τον πόνο. Δείχνοντάς τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να συμμετάσχουν στην αναγκαία αλλαγή, και μάλιστα να επωφεληθούν από αυτήν, κερδίζουμε ισχυρούς συμμάχους.

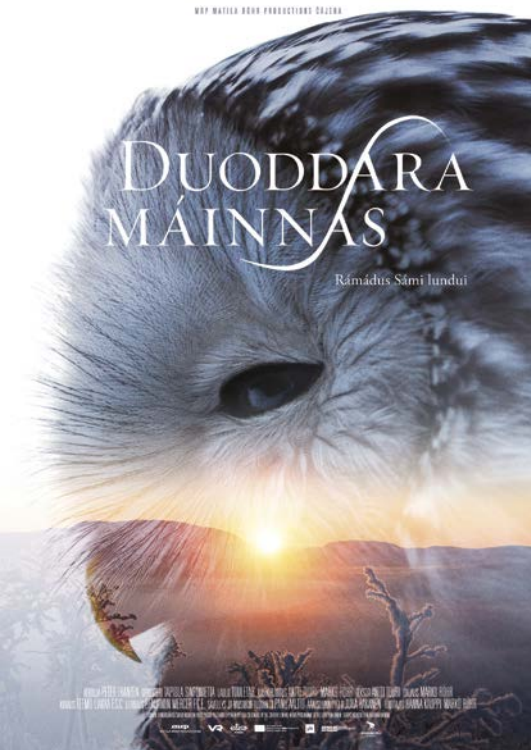
Η εκπαίδευση είναι λιγότερο δαπανηρή από την εκσυγχρονισμό όλων των κτιρίων και των εργοστασίων μιας χώρας. Δεν παίζουμε ένα σύντομο παιχνίδι - πρόκειται για μια μακροπρόθεσμη προσπάθεια. Η διαπαιδαγώγηση νέων γενεών με καλύτερες αξίες θα συμβάλει στην προώθηση της αλλαγής. Δεν χρειάζεται να είστε πλούσια χώρα για να κάνετε αυτή την αλλαγή στην εκπαίδευση - δεν χρειάζεται να επενδύσετε δισεκατομμύρια για να κάνετε τη διαφορά. Αυτά τα μικρά, δειλά βήματα θα φέρουν γιγαντιαία αποτελέσματα μακροπρόθεσμα.

Σοφοκλή, σήμερα ζούμε στον κόσμο των κατά παραγγελία μέσω ροής στο Διαδίκτυο (Netflix), της κοινωνικής δικτύωσης και της μετάδοσης εκατομμυρίων εικόνων ημερησίως. Πώς έχουν επηρεάσει αυτές οι νέες συνθήκες τη δουλειά σας;

Ως παραγωγός ταινιών, πρέπει να αντιδρώ στις μεταβαλλόμενες δυναμικές της αγοράς και του κοινού. Ο κινηματογράφος εξελίσσεται, με τις εκλεπτυσμένες ταινίες με βαθύ νόημα να προσελκύουν συνήθως το μεγαλύτερο σε ηλικία κοινό, ενώ οι νεότεροι θεατές προτιμούν ταινίες blockbuster, όπως αυτές του σύμπαντος της Marvel. Το είδος των ταινιών που παράγω απευθύνεται κυρίως στην "ασημένια γενιά", το κοινό των 50+. Ωστόσο, οι νέοι ενδιαφέρονται περισσότερο για περιβαλλοντικά θέματα, πράγμα που δημιουργεί ένα δίλημμα, καθώς σπάνια παρακολουθούν τηλεόραση ή πηγαίνουν στον κινηματογράφο για να δουν ένα ντοκιμαντέρ. Προσπαθούμε να δώσουμε στους νέους influencers και τους trendsetters στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης πρόσβαση στο χρησιμοποιούμετο υλικό μας, επειδή τραβάμε πολλά πλάνα όταν φωτογραφίζουμε τη φύση. Για κάθε λεπτό που βλέπετε στην οθόνη έχουμε πιθανότητα γυρίσει 1.000 λεπτά, και αφηνούμε το 999% του υλικού μας χρησιμοποιήτο. Γιατί να μη μοιραστούνε αυτό το υλικό με τους νέους, ώστε να το χρησιμοποιήσουν στα κανάλια τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να δημιουργήσουν νέο περιεχόμενο στη γλώσσα τους; Αυτή η στρατηγική αυξάνει τη θέαση και την αξία του υλικού μας χωρίς να βλάπτει την παραδοσιακή μας δραστηριότητα και το κοινό μας, καθώς πρόκειται για εντελώς διαφορετικές δημογραφικές ομάδες. Αυτή η κατάσταση μόνο να ωφεληθεί όλους μπορεί.

Σε ποια έργα εργάζεσαι επί του παρόντος;

Προσπαθώ να δημιουργώ ουσιαστικό περιεχόμενο, που να είναι τόσο εμπορικό όσο και σχετικό, δεδομένου ότι τελικά πρόκειται για ψυχαγωγία. Η εύρεση του κατάλληλου έργου που να ανταποκρίνεται σε όλα αυτά τα κριτήρια είναι μια πολύπλοκη διαδικασία. Όταν συμβαίνει αυτό, αισθάνομαι σαν το πιο τυχερό άτομο στον πλανήτη. Είναι απίστευτα ικανοποιητικό. Επί του παρόντος, αναπτύσσω ένα μυθοπλαστικό έργο που συνδυάζει όλη την εμπειρία μου στις λήψεις της φύσης και των ζώων, ενώ παράλληλα δημιουργώ μια δραματική, μυθιστορηματική πλοκή γύρω από αυτό. Είμαι ιδιαίτερα περήφανος που αυτό θα είναι το πρώτο μου έργο που θα διαδραματίζεται στην Ελλάδα, για ένα σημαντικό μέρος της ιστορίας. Συμμετέχω επίσης σε ένα πρότζεκτ πολλαπλών πλατφορμών και μέσων ενημέρωσης σχετικών με το μέλλον της εκπαίδευσης, με τίτλο Happiness at School (Ευτυχία στο σχολείο). Μέσω του επαγγέλματός μου προσπαθώ να κάνω το χρέος μου αξιοποιώντας την αναγνωρισιμότητα και την ακτίνα εμβέλειας που έχω, για να συγκινήσω τους ανθρώπους, και ελπίζω να τους παρακινήσω να κάνουν περισσότερα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙ: NANA KANTSA

Οι άνθρωποι στο περιβάλλον: μια ζωτική συνύπαρξη

Ισλανδία:
Παγετώνας

BENETIA KANTSA ('83)

Βενετία, αποφοίτησες από τη ΓΣΘ το 1983 και σήμερα είσαι στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου Καθηγήτρια και Πρόεδρος Τμήματος, με γνωστικό αντικείμενο την «Ανθρωπολογία της Συγγένειας». Με τι ασχολείται η Ανθρωπολογία και ποια είναι η πορεία που οδήγησε στην επιλογή του συγκεκριμένου αντικειμένου; Μετά τις σπουδές μου στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ενδιαφέρθηκα για την κοινωνική ανθρωπολογία, ένα νέο εκείνη την εποχή και για τα ελληνικά δεδομένα επιστημονικό πεδίο, αν σκεφτεί κανείς ότι το πρώτο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας άρχισε να λειτουργεί το 1986 στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Αφού παρακολούθησα ένα κύκλο μεταπτυχιακών μαθημάτων στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, συνέχισα για διδακτορικές σπουδές στο London School of Economics and Political Science (LSE) στο Λονδίνο, όπου ασχολήθηκα με θέματα φύλου, σεξουαλικότητας και συγγένειας. Η ενασχόλησή μου με τους τρόπους με τους οποίους διαμορφώνονται, κατανοούνται και αναπαριστώνται οι σχέσεις συνεχίστηκε για όλα τα επόμενα χρόνια μέσα από τη μελέτη ομόφυλων σχέσεων, νέων μορφών οικογένειας και επανοσηματοδότησης των σχέσεων συγγένειας μέσω των τεχνολογιών υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Τι είναι αυτό που κάνει κάποιον συγγενή; Πώς συνδεόμαστε με τους/τις άλλους/ες; Μέσα από αυτές τις έρευνες αναδείχτηκε ότι ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνονται οι σχέσεις μας είναι σύνθετος, πολύπλοκος, μεταβαλλόμενος. Συνδέεται με την τεχνολογία, τη θρησκεία, την οικονομία, την πολιτική. Τι συμβαίνει όμως με τις σχέσεις που διαμορφώνονται με μη ανθρώπινες οντότητες; Όπως φαίνεται από την ετυμολογία της λέξης, «ανθρωπολογία» είναι η μελέτη του ανθρώπου, ενώ αποσκοπεί στη διερεύνηση των διαφορετικών μορφών της ανθρώπινης ύπαρξης

και εμπειρίας σε όλη τους την ευρύτητα. Στα πλαίσια αυτά οι ανθρωπολόγοι έχουν εκτεταμένα ασχοληθεί με ζώα, με φυτά, με το νερό, με τη γη, με τον αέρα μέσα από τις μελέτες τους για τις συγγενειακές και τις κοινωνικές σχέσεις, τη θρησκευτική ζωή, την πολιτική και οικονομική οργάνωση. Ωστόσο, η ενασχόληση με τη φύση ως διακριτό πεδίο έρευνας είναι σχετικά πρόσφατη. Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε να πληθαίνουν οι ανθρωπολογικές συζητήσεις για τη σχέση φύσης, πολιτισμού, ανθρώπινων και μη ανθρώπινων οντοτήτων ειδικά με αναφορά στην ολοένα και περισσότερο έντονη επίδραση του ανθρώπου στο περιβάλλον που τον/την περιβάλλει, αλλά και τις ισορροπίες της μεταξύ τους σχέσης.

Ένα από τα μαθήματα που διδάσκεις στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι «Ανθρωπολογία της φύσης».

Η «Ανθρωπολογία της φύσης» εμφανίζεται σε ένα πρώτο επίπεδο ως μια αταίριαστη σύνδεση λέξεων. Πώς μπορεί μια επιστήμη που μελετά τον άνθρωπο στη ολότητά του να μελετά τη φύση; Η μεγάλη διαίρεση ανάμεσα σε φυσικές και ανθρωπιστικές επιστήμες εδραιώθηκε τον 19ο αιώνα, με αποτέλεσμα η δυνατότητα της ανθρωπολογίας, που ως συγκριτική επιστήμη θα μπορούσε να μελετά ταυτόχρονα τις κοινωνικές, πολιτισμικές, γλωσσολογικές διαστάσεις

της κοινωνικής ζωής μαζί με τις βιολογικές και γεωγραφικές, να έχει περιοριστεί. Παράλληλα, ωστόσο, μέσω της αποικιοκρατίας, οι Ευρωπαίοι είχαν τη δυνατότητα να γνωρίσουν πως οι μη δυτικοί προσέγγιζαν τα φυτά και τα ζώα με διαφορετικό τρόπο, ήρθαν σε επαφή με κοινωνίες που απέδιδαν την ιδιότητα του/της συγγενή σε συγκεκριμένα είδη ή συμπεριφέρονταν σε άλλες οντότητες ως συγγενείς. Καθώς η ανθρωπολογία έπρεπε να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα και να προσπαθήσει να κατανοήσει τη μη διάκριση ανάμεσα σε ανθρώπους και μη ανθρώπους που παρατηρούνταν σε άλλες κοινωνίες, άρχισαν να αναδύονται οι θεωρίες του ανιμισμού, του τοτεμισμού και της θρησκείας της φύσης, που θεωρούσαν ότι χαρακτήριζαν τις μη δυτικές κοινωνίες.

Τι είναι η φύση; Πώς αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι στη Δύση το περιβάλλον;

Για τους δυτικούς ανθρωπολόγους όμως τα ανθρώπινα και μη ανθρώπινα όντα συνέχισαν να αποτελούν δύο διαφορετικές κατηγορίες, ενώ η σχέση των ανθρώπων με τη φύση χαρακτηρίστηκε είτε από την ανθρώπινη απουσία, -η φύση ως κάτι έξω/ διαφορετικό από την κοινωνία/ τον πολιτισμό-, είτε από την ανθρώπινη προσπάθεια να την τιθασεύσουν. Με τα λόγια του Γάλλου

ανθρωπολόγου Philippe Descola (2021), ο οποίος ήταν ένας από τους πρώτους που ασχολήθηκε με την «Ανθρωπολογία της φύσης», «[Η έννοια της] φύσης είναι ένα μεταφυσικός μηχανισμός, το οποίο επινόησαν η Δύση και οι Ευρωπαίοι για να τονίσουν την απομάκρυνση του ανθρώπου από τον κόσμο, έναν κόσμο που στη συνέχεια έγινε ένα σύστημα πόρων, ένα πεδίο προς εξερεύνηση, του οποίου τους νόμους προσπαθούμε να κατανοήσουμε».

Τι ισχύει σε μη δυτικές κοινωνίες; Υπάρχουν ακόμα πολιτισμοί όπου οι άνθρωποι είναι ένα με την φύση ;

Τα παραδείγματα μη δυτικών κοινωνιών μας καλούν να ξανασκεφτούμε τον τρόπο που προσεγγίζουμε τη φύση. Πρόκειται για κοινωνίες που δεν ταυτίζουν τα όρια της ανθρωπότητας με τα όρια του ανθρώπινου είδους και που προσκαλούν στον χώρο της κοινωνικής τους ζωής φυτά και ζώα, αλλά και οντότητες

όπως το νερό ή ο αέρας. Για παράδειγμα, για τους Μαορί της Νέας Ζηλανδίας ορισμένα ποτάμια θεωρούνται ως οι πρόγονοί τους, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας να παραχωρήσει το 2017 την ιδιότητα του νομικού προσώπου στον ποταμό Whanganui για καλύτερη προστασία των δικαιωμάτων του (Veronica Strang 2018). Ανθρωπολογικές μελέτες της ιθαγενούς γνώσης και κοσμολογίας σε κοινωνίες της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής αποτυπώνουν ανάγλυφα τις στενές σχέσεις και επικοινωνία ανάμεσα σε ανθρώπινες και μη ανθρώπινες οντότητες (Eduardo Kohn 2013). Παράλληλα, άλλες έρευνες δείχνουν ότι μέσα από τη προσπάθεια των ανθρώπων να καταλάβουν τον οικολογικά κατεστραμμένο κόσμο που έχουν δημιουργήσει αναδύονται νέες οικειότητες μεταξύ των ανθρώπων, των ζώων και του περιβάλλοντός τους (Kath Weston 2017).

Μπορούμε να κάνουμε κάτι αν θέλουμε να σταματήσουμε τη συγκλονιστική οικολογική κρίση που συντελείται τις τελευταίες δεκαετίες;

Αυτά τα διαφορετικά εθνογραφικά παραδείγματα προτείνουν μια κριτική θεώρηση απέναντι στο δίπολο «φύση – πολιτισμός», καθώς και τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε το περιβάλλον ως μια εξωγενή συνθήκη. Αυτό που προτείνεται είναι η αναγνώριση ότι οι άνθρωποι είναι πάντα μέρος του περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκονται. Προτείνεται η προσέγγιση του περιβάλλοντος όχι ως εξωγενούς συνθήκης στην οποία μπορούμε να παρέμβουμε, -για να την προστατέψουμε ή να την καταστρέψουμε-, αλλά ως αναπόσπαστου μέρους του ανθρώπινης ύπαρξης.

Αυτή η προσέγγιση μπορεί να μεταθέσει την ενασχόλησή μας με το περιβάλλον από μια θέση ιεραρχικής διαφοροποίησης που στηρίζεται στη διάκριση «ο άνθρωπος + το περιβάλλον» προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης του ανθρώπινου οργανισμού και του περιβάλλοντος ως μιας αδιαίρετης ολότητας που συνεχώς αλλάζει μέσα στον χρόνο (Tim Ingold 2000).

Ένα παράδειγμα θα ήταν το πρόσφατο εγχείρημα της ανθρωπολόγου Anna Tsing και των συνεργατών της (2020) με τίτλο Feral Atlas. The More-than-Human Anthropocene [Άγριος Άτλαντας. Η περισσότερο από ανθρώπινη Ανθρωπόκαινος], όπου χαρτογραφούνται οι αλληλοσυνδέσεις ανάμεσα σε διαφορετικά είδη, ανθρώπους, οργανισμούς, και γεωγραφικούς χώρους. Η έμφαση εδώ βρίσκεται στη διερεύνηση των οικολογικών κόσμων που δημιουργούνται όταν μη ανθρώπινες οντότητες διαπλέκονται με ανθρώπινα έργα υποδομής και στην αναγνώριση ότι η δυνατότητα της ανθρώπινης ύπαρξής μας οφείλεται στα άλλα είδη, όπως και σε μη ανθρώπινα όντα, τα οποία σχηματίζουν μαζί με εμάς το περιβάλλον στο οποίο υπάρχουμε.

Φαρόγγι
του Βίκου.

ΜΝΕΜΕ: ΕΝΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΤΗΣ ΓΣΘ

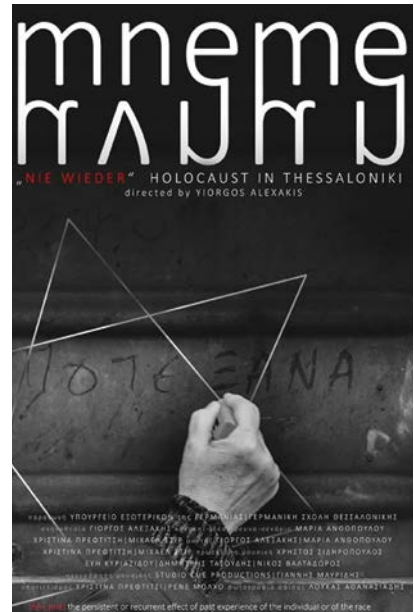
Η ανάπτυξη των σπουδών μνήμης τις τελευταίες δεκαετίες έχει φέρει στην επιφάνεια πολλά παραδείγματα καταπιεσμένης, περιθωριοποιημένης ή αποσιωπημένης μνήμης διαφόρων εθνικών, θρησκευτικών ή κοινωνικών ομάδων που δεν συμπεριλήφθηκαν στην επίσημη ιστορία. Η ανάδειξη ωστόσο αυτών των θεμάτων στον δημόσιο χώρο δεν είναι πάντοτε εύκολη υπόθεση. Οι μνήμες αυτές συνδέονται συχνά με τραυματικά και επίμαχα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται σε εθνικές ήττες, σε εμφυλίους πολέμους, σε γενοκτονίες, σε ολοκληρωτικά καθεστώτα, κ.α. Ειδικά στον χώρο του σχολείου τα θέματα αυτά απουσίαζαν συνειδητά από την ιστορική εκπαίδευση με το επιχείρημα ότι λειτουργούσαν πολιτικά ή διχαστικά για τα μέλη της σχολικής κοινότητας. Σήμερα ωστόσο αυτή η προσέγγιση έχει αναθεωρηθεί. Ειδικότερα στη Γερμανία η ιστορία του ναζιστικού καθεστώτος και του Ολοκαυτώματος περιλαμβάνεται εδώ και πολλές δεκαετίες στα Αναλυτικά Προγράμματα του μαθήματος της Ιστορίας και διδάσκεται συστηματικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και ο ιστορικός διαγωνισμός «Μνήμη για το παρόν» που διοργάνωσε το Υπουργείο Εξωτερικών της Γερμανίας το 2019 με στόχο την ανάδειξη της ιστορίας των γερμανικών σχολείων του Εξωτερικού αλλά και της πόλης στην οποία εδρεύουν. Μέσα από τη συμμετοχή μας σε αυτόν τον διαγωνισμό μας δόθηκε η

ευκαιρία να γνωρίσουμε άγνωστες πτυχές της ιστορίας της Γερμανικής Σχολής Θεσσαλονίκης, με έμφαση κυρίως στην τύχη των εκατοντάδων εβραίων μαθητριών και μαθητών του από τα τέλη του 19ου αιώνα έως τον αφανισμό της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης στα ναζιστικά στρατόπεδα του θανάτου. Με τον κατάλληλο μεθοδολογικό και διδακτικό σχεδιασμό προσπαθήσαμε να ιστοριοποιήσουμε το ζοφερό αυτό παρελθόν, ώστε να καλλιερηθεί στις μαθήτριες και τους μαθητές κριτική ιστορική σκέψη και δημοκρατική συνείδηση. Με τη σκέψη ότι δικαιοσύνη για τα θύματα του παρελθόντος σημαίνει και δικαιοσύνη για τα θύματα του παρόντος, στρέψαμε το βλέμμα μας προς όλες τις κοινωνικές, θρησκευτικές ή άλλες ομάδες που μπαίνουν σήμερα στο στόχαστρο ρατσιστικών και μισαλλόδοξων επιθέσεων. Τέτοιου είδους πρότζεκτ ενεργητικής και βιωματικής μάθησης αρέσουν πολύ στους μαθητές και φέρνουν πολύ πιο ουσιαστικά αποτελέσματα σε σύγκριση με ένα απλό μάθημα ιστορίας. Οδηγούν στη δημιουργία μιας κουλτούρας μνήμης που λειτουργεί ως παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές. Η έρευνά μας πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ενός ομίλου εργασίας (AG), με συχνές συναντήσεις εντός και εκτός σχολείου μετά το τέλος του κανονικού προγράμματος. Η πρώτη μας κοινή δραστηριότητα ήταν μια ξενάγηση στο κέντρο της πόλης της Θεσσαλονίκης σε χώρους που σχετίζονται με την

μακράιων παρουσία των Εβραίων, με έμφαση ωστόσο στην γκετοποίηση και τον αφανισμό τους κατά τη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής. Με οδηγό τον εξαιρετικό ξεναγό και αρχαιολόγο Τάσο Παπαδόπουλο από την “Thessaloniki Walking Tours”, οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με τις υλικές αποτυπώσεις της εβραϊκής μνήμης στον χώρο και την επίδρασή τους στη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού τοπίου της Θεσσαλονίκης. Μέσα από την επίσκεψη στο Εβραϊκό Μουσείο, την Εβραϊκή Συναγωγή, τις παλιές εβραϊκές γειτονιές και τις στοές που στέγαζαν τα εβραϊκά καταστήματα στο παρελθόν, το Μνημείο του Ολοκαυτώματος στην Πλατεία Ελευθερίας και τον Παλιό Σιδηροδρομικό Σταθμό, απ’ όπου αναχώρησαν τα τρένα του θανάτου, γνώρισαν την «τοπογραφία του τρόμου», έτσι όπως τον βίωσαν οι 40.000 περίπου Εβραίοι Θεσσαλονικείς.

Στις επόμενες συναντήσεις της ομάδας προσδιορίστηκαν οι κύριοι θεματικοί άξονες και ξεκίνησε η αναζήτηση πληροφοριών στο αρχειακό υλικό και τη βιβλιογραφία. Αξιοποιήσαμε το Αρχείο της ΓΣΘ, το Bundesarchiv, το Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, το Ιστορικό Αρχείο Προφορικών Μαρτυριών του Shoah Foundation, το Αρχείο της Εβραϊκής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, τις βιογραφίες Θεσσαλονικιών Εβραίων που επέζησαν, τις διαδικτυακές πλατφόρμες Μνήμες της Κατοχής στην Ελλάδα του Freie Universität του Βερολίνου, στο Centropa και τη Βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Χαρτογραφώντας τη μνήμη: Οι Εβραίοι μαθητές της Θεσσαλονίκης στο Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο και το Ολοκαύτωμα» (<http://www.mappingth-memory.com/gr/>).

Η ολοκλήρωση του πρότζεκτ και η τελική φάση της έρευνας θα γίνονταν στο Άουσβιτς. Η πανδημία ωστόσο ανέτρεψε τον αρχικό μας σχεδιασμό και έτσι η ομάδα επικεντρώθηκε στην ιδέα της δημιουργίας ενός ντοκιμαντέρ με στόχο να παρουσιάσει τα αποτελέσματα των ερευνών της. Έτσι μετά την ερευνητική ακολούθησε η πιο δημιουργική και καλλιτεχνική φάση, μέσα από την οποία γεννήθηκε το ντοκιμαντέρ «Μνήμη». Το ντοκιμαντέρ στηρίζεται σε συνεντεύξεις που πήραν οι μαθητές μας από διάφορα πρόσωπα. Ανάμεσά τους ιστορικοί, πολιτικοί, μέλη της εβραϊκής κοινότητας και μέλη της σχολικής κοινότητας. Οι ερωτήσεις που τέθηκαν στις συνεντεύξεις προέκυψαν μέσα από τους ίδιους τους μαθητές. Τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2021 πραγματοποιήθηκαν λήψεις στο σχολείο και στην πόλη και ολοκληρώθηκαν όλες οι συνεντεύξεις. Το ντοκιμαντέρ είναι μια παραγωγή του Υπουργείου Εξωτερικών της Γερμανίας, καθώς πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του διαγωνισμού «Μνήμη για το παρόν» για τα γερμανικά σχολεία του εξωτερικού.

Την σκηνοθεσία υπογράφει ο Γιώργος Αλεξάκης.

Συντονιστές καθηγητές, ιδέα, σενάριο:

Μαρία Ανθοπούλου, Χριστίνα Πρεφίτση, Μίχαελ Στιρ

Συνέντευξη παραχώρησαν τα ακόλουθα πρόσωπα:

Γιώργος Αντωνίου (Ιστορικός),

Χέλλα Ματαλών (κόρη του επιζήσαντα του Άουσβιτς, ΧάιντςΚούνιο),

Σίβυλλα Μπέντικ (Γενική Πρόξενος της Γερμανίας),

Ανδρέας Μπουρούτης (Ιστορικός),

Γιάννης Μπουτάρης (πρώην Δήμαρχος Θεσσαλονίκης),

Γιολάντα Παπαθανασοπούλου (πρώην Γυμνασιάρχης της Γ.Σ.Θ.),

Μίχαελ Ροτ (Υφυπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας),

Μαρία Σαρηνγιαννίδου (Γενική Γραμματέας του Ελληνογερμανικού

Ιδρύματος Νεολαίας),

Λάζαρος Σεφικά (αντιπρόεδρος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης)

και Αλεξάντερ Φίρινγκ (υποδιευθυντής της Γ.Σ.Θ.).

Στις λήψεις που πραγματοποιήθηκαν στο κέντρο της πόλης συμμετείχε ο ξεναγός Τάσος Παπαδόπουλος από το Thessaloniki Walking Tours.

Τη μουσική του ντοκιμαντέρ συνέθεσε ο Χρήστος Σιδηρόπουλος.

Παίζουν οι: Χρήστος Σιδηρόπουλος (κιθάρα), Εύη Κυριαζίδου (πιάνο), Νίκος Βαλταδώρας (τρομπέτα), Δημήτρης Τασούδης (ντραμς)

Στον όμιλο εργασίας συμμετείχαν οι εξής μαθήτριες και μαθητές:

Τάσος Λαφιωνιάτης, Βαγγέλης Τοπαλίδης, Αρσένης Αχυρόπουλος,

Φιλώ Γκαργκάνη, Τζωρτζίνα Σιμποπούλου, Μάκης Χατζηστεφανίδης,

Χαρίκλεια Αποστολακάκη, Μαριάννα Αχυροπούλου, Αλεξάνδρα

Γκατζώλη, Γιώργος Καλλίτσης- Αριθουμπιέτα, Ελπίδα Τοπαλίδη.

Μετάφραση: Χριστίνα Πρεφίτση

Υποτιτλισμός: Ρενέ Μόλχο

Φωτογραφία αφίσας: Λουκάς Αθανασιάδης

Το ντοκιμαντέρ προβλήθηκε στο 25ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης. Επιλέχθηκε μαζί με άλλα 61 ελληνικά ντοκιμαντέρ για να συμμετάσχει στην κατηγορία NextGen, που περιλαμβάνει ταινίες εκπαιδευτικού χαρακτήρα για τη νέα γενιά.

Πανεπιστήμιο
Χαϊδελβέργης

ΚΩΔΙΚΟΣ: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Του Ευρυπίδη Κεχαγιά (*96)

Για κάποιους από εμάς ήταν η προδιαγεγραμμένη επιλογή, για άλλους ήταν η εναλλακτική, κατόπιν μιας μη αναμενόμενης απόδοσης στις πανελλαδικές εξετάσεις. Εξάλλου, το ίδιο το σχολείο, μας προετοίμαζε (ή καλύτερα μας προδριζε και μας εξόπλιζε) για σπουδές στη Γερμανία, δεδομένου ότι για τους κατόχους Abitur/DIA δεν απαιτούνταν και δεν απαιτούνται επιπλέον εξετάσεις για την εισαγωγή στα γερμανικά πανεπιστήμια, πλην κάποιων εξαιρέσεων (αφορά κυρίως τις ιατρικές σχολές, όπου και πάλι όμως οι επιπλέον περιορισμοί επιβάλλονται περιοδικά και με περιορισμένη χρονική διάρκεια). Κριτήρια επιλογής σπουδών αποτελούν η επιθυμητή σχολή και η πόλη, στην οποία αυτή είναι διαθέσιμη. Ένας επιπλέον παράγοντας που επηρεάζει την ανωτέρω απόφαση είναι, σαφώς, και το κόστος ζωής, το οποίο

διαφοροποιείται από πόλη σε πόλη, κυρίως λόγω του κόστους της μίσθωσης κατοικίας. Το ύψος των ενοικίων στις μεγάλες πόλεις (π.χ. München, Berlin, Frankfurt am Main, Hamburg) είναι σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με τις περιφερειακές και μικρότερες πόλεις (π.χ. Aachen, Heidelberg, Karlsruhe), ενώ δεν παρατηρούνται μεταξύ τους σημαντικές διαφοροποιήσεις στο υπόλοιπο κόστος ζωής. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι πολλά αγαθά πρώτης ανάγκης πωλούνται στη Γερμανία φθηνότερα από ό,τι στη χώρα μας. Επιπροσθέτως, τα γερμανικά πανεπιστήμια, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, δεν απαιτούν δίδακτρα, οπότε αυτός ο παράγοντας βγαίνει από την εξίσωση των δαπανών. Στην επιλογή πανεπιστημίου βαραίνει και η αξιολόγησή του από τους επίσημους φορείς αξιολόγησης, που λαμβάνουν υπ' όψιν τόσο

Πανεπιστήμιο
Μονάχου

αντικειμενικά κριτήρια και δεδομένα (πλήθος δημοσιεύσεων, πλήθος αναφορών του πανεπιστημίου στη βιβλιογραφία συγγραμμάτων άλλων ιδρυμάτων, πλήθος ερευνητικών προγραμμάτων, σύνδεση με τη βιομηχανία, υποδομές του ιδρύματος, αποδοχή και φήμη του πτυχίου από μελλοντικούς εργοδότες στην αγορά εργασίας) όσο και υποκειμενικά, που προκύπτουν από ερωτηματολόγια που συμπληρώνουν φοιτητές και ακαδημαϊκοί παράγοντες βαθμολογώντας, ποσοτικά και ποιοτικά, χαρακτηριστικά των πανεπιστημίων και των προγραμμάτων σπουδών, που αυτά προσφέρουν. Η κατάταξη του εκάστοτε φορέα αξιολόγησης ενδέχεται να διαφέρει από την αντίστοιχη των λοιπών φορέων, δεδομένου ότι καθένας αποδίδει διαφορετική βαρύτητα στις παραπάνω επιμέρους θεματικές ενότητες και κατηγορίες. Επίσης, υπάρχουν πανεπιστήμια που αποσπούν καλή βαθμολογία

μόνο σε ορισμένες σχολές και σε άλλες όχι. Σε κάθε περίπτωση, η ανωτέρω διαδικασία αξιολόγησης δίνει τη δυνατότητα στον υποψήφιο φοιτητή, αφού πρώτα επιλέξει τη σχολή στην οποία επιθυμεί να φοιτήσει, να ενημερωθεί για τις πόλεις, όπου αυτή είναι διαθέσιμη, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τη βαθμολογία που έχει αποσπάσει κάθε ίδρυμα στη σχολή ενδιαφέροντός του και εστιάζοντας στη μέθοδο αξιολόγησης, που ανταποκρίνεται περισσότερο στα δικά του κριτήρια και προτεραιότητες. Τα δύο πανεπιστήμια του Μονάχου (TUM και LMU), το πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης (UH), που είναι το αρχαιότερο πανεπιστήμιο της Γερμανίας, το πολυτεχνείο του Άαχεν (RWTH) και τα τρία (από τα τέσσερα) πανεπιστήμια του Βερολίνου (TU, HU και FU) είναι τα ιδρύματα που πέτυχαν την καλύτερη βαθμολογία σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες αξιολογήσεις (ως μέσο όρο των 5 δημοφιλέστερων μεθόδων αξιολόγησης).

Πιο συγκεκριμένα, ανά σχολή και γνωστικό αντικείμενο παρατίθεται παρακάτω πίνακας με τα πανεπιστήμια που απέσπασαν τις καλύτερες επιμέρους βαθμολογίες:

Σχολή	Πανεπιστήμιο
Medizin & Gesundheit	Uni Heidelberg, Uni Lübeck, Charité Berlin, LMU München
Ingenieurwesen	TU München, RWTH Aachen, TU Berlin, KIT Karlsruhe
Naturwissenschaften	LMU München, TU München, Uni Wuppertal, TU Berlin
Informatik	TU München, BTU Cottbus, TU Berlin, LMU München
Recht	LMU München, HU Berlin, Uni Hamburg, Uni Heidelberg
Wirtschaft	Uni Mannheim, Uni Köln, LMU München
Kultur/Philosophie	HU/TU Berlin, LMU München, Uni Frankfurt, Uni Tübingen, Uni Heidelberg
Kunst & Musik	Uni der Künste Berlin, Hochschule für Musik und Tanz Köln, Hochschule für Musik und Theater Hamburg, Musikhochschule München

*για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να ανατρέξετε στον παρακάτω σύνδεσμο:
<https://www.mystipendium.de/hochschulen/hochschulranking>

Τέλος, στα πλαίσια μιας σύντομης μνείας στη γερμανόφωνη Αυστρία, στις πανεπιστημιακές σχολές της οποίας είναι ομοίως εύκολη η πρόσβαση στους κατόχους του απολυτηρίου DIA, σημειώνουμε ότι τα δυο πανεπιστήμια της Βιέννης (Universität Wien και Technische Universität Wien) και το πανεπιστήμιο του Ίνσμπρουκ (Universität Innsbruck) συγκεντρώνουν την υψηλότερη βαθμολογία.

Ευχόμαστε στους νέους αποφοίτους μας, που βρίσκονται στο κατώφλι του πανεπιστημίου, να επιλέξουν με καθαρή σκέψη ό,τι οι ίδιοι θεωρούν καλύτερο. Εμείς οι παλαιότεροι θα είμαστε δίπλα τους για να μοιραστούμε απορίες και ανησυχίες, μεταφέροντάς τους τις εμπειρίες μας.

ΕΙΔΑ-ΕΜΑΘΑ-ΑΚΟΥΣΑ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

Ο Σπύρος Πέγκας για δήμαρχος

Ο Σπύρος Πέγκας, απόφοιτος του 1986, κάνει το μεγάλο βήμα και θα είναι υποψήφιος δήμαρχος Θεσσαλονίκης στις αυτοδιοικητικές εκλογές που θα διεξαχθούν τον ερχόμενο Οκτώβριο. Επικεφαλής του συνδυασμού «Θεσσαλονίκη για όλους».

Ο Πέγκας σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες και Διεθνείς Σχέσεις στα πανεπιστήμια του Φράιμπουργκ και του Μονάχου. Μεταξύ των άλλων εργάστηκε στο γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες στις Βρυξέλλες και στη συνέχεια ανέλαβε την οικογενειακή επιχείρηση Galerie Ντόρα Πέγκα, εξελίσσοντάς την από μία τοπική επιχείρηση χειροποίητων χαλιών σε μία πανελλήνιας εμβέλειας εταιρεία.

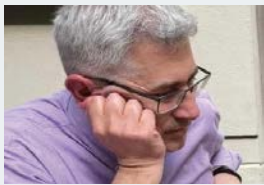
Στις δημοτικές εκλογές του 2010 εξελέγη δημοτικός σύμβουλος στο Δήμο Θεσσαλονίκης με την παράταξη του Πάννη Μπουτάρη και τον Ιανουάριο του 2011 ανέλαβε Αντιδήμαρχος Πολιτισμού, Παιδείας και Τουρισμού. Από τη θέση αυτή συνέβαλλε

καθοριστικά στην αλλαγή του πολιτιστικού και τουριστικού προφίλ της Θεσσαλονίκης, καθιστώντας την εκ νέου μια πόλη κοσμοπολίτικη, πολυπολιτισμική και ανοικτή στον κόσμο.

Τον Ιανουάριο του 2013 ορίστηκε Εντεταλμένος Σύμβουλος Τουρισμού και Διεθνών Σχέσεων του Δήμου Θεσσαλονίκης και το Δεκέμβριο του 2014 Αντιδήμαρχος Τουρισμού και Διεθνών Σχέσεων του Δήμου Θεσσαλονίκης, θέση από την οποία συνέχισε τη μεθοδική προώθηση ενός γενικότερου στρατηγικού σχεδιασμού της τουριστικής πολιτικής της πόλης.

Το 2021 επιλέχθηκε από το Ίδρυμα Mies van der Rohe και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως μέλος της 7μελούς Διεθνούς Επιτροπής Ευρωπαϊκών Βραβείων Αρχιτεκτονικής 2022 Mies van der Rohe. Μετά τη λήξη της θητείας του στο Δήμο Θεσσαλονίκης, ίδρυσε την WISE RAM, μέσω της οποίας εξακολουθεί να προσφέρει υπηρεσίες ανάπτυξης στον τομέα του τουρισμού και της φιλοξενίας. Ήταν πάντα κοντά στη Γερμανική Σχολή και στον ΣΑΓΕΣ, καθώς διετέλεσε την περίοδο 2018-22 μέλος του ΔΣ του Συλλόγου Αποφοίτων. Η πρότασή του για την πόλη, όπως έχει δηλώσει σε όλες τις δημόσιες εμφανίσεις του, «κομίζει βαθιά αυτοδιοικητική εμπειρία, γνώση και αποτελεσματικότητα. Επιπλέον κομίζει μία αποδεδειγμένη διαδρομή δημιουργίας

μεγάλων συμμαχιών και συμπράξεων για το καλό της Θεσσαλονίκης».

Μαζί του στην ομάδα «Θεσσαλονίκη για όλους» θα έχει και άλλους αποφοίτους. Ήδη έχουν ανακοινώσει την πρόθεσή τους να είναι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι ο δικηγόρος Γιάννης Κωνσταντίνου ('84) και η αρχιτέκτονας και Γενική Γραμματέας του ΣΑΓΕΣ

Νανά Καντσά ('85). Καλή επιτυχία σε όλους και ο ΣΑΓΕΣ θα σταθεί δίπλα τους.

ΣΑΓΕΣ και αυτοδιοικητικές εκλογές

Να σημειώσουμε εδώ ότι ο Σύλλογός μας θα ενημερώσει έγκαιρα για όλες τις απόφοιτες

και όλους τους απόφοιτους που θα διεκδικήσουν την ψήφο μας στις αυτοδιοικητικές εκλογές του ερχόμενου Οκτωβρίου. Ήδη έχει ανακοινωθεί και η υποψηφιότητα του πολιτικού μηχανικού και Προέδρου του Ομίλου Φίλων Θαλάσσης Λεωνίδα Αθανασιάδη ('81), που θα είναι υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος με το συνδυασμό «Ομάδα για τη Θεσσαλονίκη» με επικεφαλής τον Στέλιο Αγγελούδη.

Συνεχίζει στον ΔΟΑΤΑΠ ο Ορέστης Καλογήρου

Σε δεύτερη τριετία ως πρόεδρος του ΔΟΑΤΑΠ βαδίζει ο Ορέστης Καλογήρου ('78). Η θητεία του κ. Καλογήρου, που διετέλεσε πρόεδρος του ΣΑΓΕΣ, ανανεώθηκε στα τέλη της χρονιάς και έτσι η προσπάθειά του για τον εκσυγχρονισμό και την βελτίωση του οργανισμού συνεχίζεται αμείωτη.

Θυμίζουμε ότι ο κ. Καλογήρου από την ημέρα που ανέλαβε τα νήια του ΔΟΑΤΑΠ κατάφερε να ανεβάσει κατακόρυφα τις αποδόσεις του. Έτσι όλες οι αιτήσεις που κατατίθενται σήμερα έχουν προσδόκιμο

χρόνο ολοκλήρωσης 1 με 8 εβδομάδες, ενώ στο παρελθόν η διεκπεραίωση των αιτήσεων στον παλιό ΔΙΚΑΤΣΑ γινόταν σε 1 με 2 χρόνια ή ακόμη περισσότερο. Με αυτόν τον τρόπο από τον Φεβρουάριο του 2020 που διορίστηκε πρόεδρος έχουν εξυπηρετηθεί περίπου 30.000 αιτήσεις!

Ένας κύκλος με αλληλεγγύη!

Cirkel ονομάζεται η καινοτόμος εταιρία της Ράνιας Σαμαρά, που είναι απόφοιτος του 2006. Μια εταιρία η οποία ιδρύθηκε μετά από δύο χρόνια προετοιμασίας τον Μάιο του 2022 στην Καλαμαριά Θεσσαλονίκης, με ιδιαίτερο κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Η Ράνια Σαμαρά έχοντας ζήσει για σχεδόν μια δεκαετία στη Στοκχόλμη της Σουηδίας εμπνεύστηκε από τη Σκανδιναβική φιλοσοφία της επανάχρησης και του μινιμαλισμού και αποφάσισε να μεταλαμπαδεύσει κάποιες από αυτές τις αρχές και στη

γενέτειρα της τη Θεσσαλονίκη. Έτσι έφτιαξε τη Cirkel (που σημαίνει κύκλος στα Σουηδικά), έναν σύγχρονο και εύκολο τρόπο να αποκτήσεις τα πιο μοναδικά και περιποιημένα second-hand αντικείμενα ή να δώσεις μια νέα ζωή σε ό,τι δεν χρειάζεται πια. Η Cirkel δέχεται ρούχα, αξεσουάρ και βιβλία από ιδιώτες τα οποία τα αξιολογεί και τα προωθεί ανάλογα με την κατάσταση τους για μεταπώληση, δωρεά ή ανακύκλωση. Αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου το κομμάτι της

μεταπώλησης αφού πρώτα καθαρίσει, περιποιηθεί και φωτογραφίσει κάθε ένα επιλεγμένο κομμάτι. Για το κομμάτι της δωρεάς και της ανακύκλωσης συνεργάζεται με ένα δίκτυο συνεργατών στη Βόρεια Ελλάδα. Μέσα σε λιγότερο από ένα χρόνο λειτουργίας η 5 μελής ομάδα της Cirkel έχει επεξεργαστεί πάνω από 15000 αντικείμενα εκ των οποίων περισσότερα από 8000 (2 τόνοι!) έχουν προωθηθεί για δωρεά ή ανακύκλωση. Πάνω από 1600 αντικείμενα έχουν ήδη βρει ένα νέο ιδιοκτήτη και πάνω από 5500 είναι διαθέσιμα τόσο στο cirkel.gr όσο και στο φυσικό της κατάστημα στην Ελ.Βενιζέλου 12 στην Καλαμαριά. Πρωτότυπη εταιρία, με οικολογικό και κοινωνικό πρόσημο.

Μια Κυριακή στα Πλατανάκια

Την πρώτη δράση για το περιβάλλον πραγματοποίησε την Κυριακή 14 Μαΐου ο ΣΑΓΕΣ. Σε συνεργασία με τη Γερμανική Σχολή Θεσσαλονίκης σκαρφαλώσαμε στα Πλατανάκια του Πανοράματος και καθαρίσαμε ένα μεγάλο

κομμάτι του πανέμορφου δάσους που εκτείνεται εκεί. Μαζεύοντας οκ ολίγα σκουπίδια. Από κουβάδες

και επιγονατίδες μέχρι μικρά γυαλάκια και λάστιχα που εγκαταλείπουν εκεί διάφοροι μάλλον ασυνείδητοι. Μαζί μας στο πρωινό καθαρισμό ήταν και ο διευθυντής της Γερμανικής Σχολής Holger Thomas Reusch που αποδείχτηκε πολύ καλός εθελοντής. Πολλές ευχαριστίες στο δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη που μας προμήθευσε σακούλες και γάντια και δεσμεύτηκε να απομακρύνει τα λάστιχα που ανακαλύψαμε στο δάσος και στον Φίλιππο Καλλιδόπουλο-Αποστολίδη, απόφοιτο του 1999, που διαχειρίζεται το καφέ-restaurant Platana-kia-Natura για τη φιλοξενία. Η δέσμευσή μας είναι ότι η δράση θα είναι η πρώτη από μια σειρά που θα αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος. Η δεύτερη είναι το τεύχος του ΣΑΓΕΣ-Themen που κρατάτε στα χέρια σας!

Μπασκετάκι στη ΓΣΘ

Με μεγάλο ενδιαφέρον, και παράλληλα με τα play offs

του NBA, συνεχίζονται στο κλειστό γήπεδο της Γερμανικής Σχολής Θεσσαλονίκης οι αγώνες basket Euroleague των αποφοίτων! Παλιοί μαθητές του σχολείου δίνουν κάθε Τετάρτη στις 18:30 σκληρούς αγώνες, και παρ' όλους τους μικροτραυματισμούς των νεότερων -οι παλιοί είναι γερά σκαριά- η διοργάνωση οδεύει ακάθεκτη προς τον μεγάλο "τελικό". Οι εγκαταστάσεις του σχολείου είναι ιδανικές και προσφέρονται ακόμα και για

απλά σουτάκια για κάποιον που ακόμα δεν νιώθει έτοιμος να καρφώσει. Οι «αγώνες» μεταφέρονται

κατά τη διάρκεια της εβδομάδας στα ηλεκτρονικά μέσα με τις συζητήσεις και αναλύσεις που γίνονται στην ομάδα μας στο VIBER, όπου εκεί, πέρα των αθλητικών, αναπτύσσονται και οι σχολιαστικές αρετές του καθενός με πειράγματα και πολύ πολύ χιούμορ. Η παρέα που δημιουργήθηκε, παρόλο που περιλαμβάνει επαγγελματίες παίκτες διαφόρων ηλικιών, έχει δέσει πολύ αρμονικά και όλοι περιμένουν να έρθει η

Τετάρτη για την καθιερωμένη συνάντηση. Ευελπιστούμε ότι και την επόμενη σαιζόν, κατευθειάν με την έναρξη της σχολικής χρονιάς, η παρέα μας αυτή θα μεγαλώσει και θα υποδεχθεί και νέους φίλους. Ο μεγάλος τελικός θα γίνει την τελευταία Τετάρτη του Ιουνίου σε "ανοικτό" ουζερί όπου και θα γίνει η ανάλυση της χρονιάς μεταξύ τυρού, αχλαδιού και φυσικά τσίπουρου!

*Ένα κείμενο,
διαφορετικό από τα
συνηθισμένα,
βγαλμένο από τη
ζωή των θρανίων.
Το ζευγάρι που
πρωταγωνιστεί
ανήκει στους πρώτους
μεταπολεμικά
αποφοίτους του
σχολείου, οπότε
δικαιωματικά
προηγούνται άλλων.*

Μόλις κάποιες δεκαετίες πριν άρχισε η ιστορία του Νίκου και της Φένιας. Μία ιστορία που είναι μία όμορφη απόδειξη της διαρκούς δύναμης της αγάπης και της συντροφικότητας απέναντι στο απρόβλεπτο και το συνεχώς μεταβαλλόμενο σύμπαν.

Το 61 χρόνων ταξίδι τους ξεκίνησε κάπως έτσι:

Η Oberprima τάξη ετοιμαζόταν για την πενθήμερη εκδρομή.

Ήταν κάτι πολύ ευχάριστο, καθώς τους θύμιζε τη σχολική εκδρομή που είχαν κάνει το καλοκαίρι του 1960, τη χρονιά που τα πρώτα δύο τμήματα αποφοίτων, για πρώτη φορά μετά το πόλεμο, με την επανέναρξη της Γερμανικής Σχολής, ταξίδεψαν επί 3 εβδομάδες με λεωφορείο και γνώρισαν τη Γερμανία.

Αυτή τη φορά το ταξίδι είχε προορισμό την Κρήτη. Από Θεσσαλονίκη για Πειραιά με το λεωφορείο κι από εκεί με το πλοίο για Σούδα.

Ημερομηνία αναχώρησης 20/4/62.

Οι εβδομάδες πέρασαν γρήγορα και η πολυπόθητη ημέρα της αναχώρησης έφτασε. Όλα τα

παιδιά επιβιβάστηκαν στο καράβι για την Κρήτη.

Μέσα στο καράβι, καθώς περιφέρονταν σε παρές, πες το ελαφρύ αεράκι, πες η θαλάσσια αύρα, πες το λάγνο λίκνισμα του πλοίου, τα βλέμματα του Νίκου και της Φένιας διασταυρώθηκαν με διαφορετικούς τρόπους και νόημα. Κάτι που επί έξι σχολικά χρόνια δεν είχαν διανοηθεί ή φανταστεί, παρόλο που σχεδόν κάθε μέρα λέγανε καλημέρα και κάθονταν στα θρανία της ίδιας τάξης, παρακολουθώντας τα μαθήματά τους.

Στην επιστροφή από την Κρήτη το πρόγραμμα είχε παραμονή και στην Αθήνα, με ξενάγηση και επίσκεψη στην Ακρόπολη.

Αυτή η στάση έδωσε την ευκαιρία στον Νίκο και στη Φένια να συναντηθούν στην Αθήνα σε κανονικό ραντεβού.

Κι έτσι η εκδρομή στην Κρήτη και στην Αθήνα κύλισε γεμάτη με νέα συναισθήματα για τους δύο νέους. Μετά το Πάσχα, το τέλος της σχολικής

*Κάθε χρόνο, σε ανάμνηση
εκείνης της ματιάς που
διασταυρώσανε στο πλοίο στ'
ανοιχτά της θάλασσας
από Πειραιά για Σούδα
πριν 61 χρόνια, ο Νίκος δωρίζει
στη Φένια ένα χειροποίητο
καραβάκι.*

*Ο έρωτάς τους έχει επιβιώσει για πάνω από έξι δεκαετίες
κι έχουν χτίσει μια κοινή ζωή που περιλαμβάνει 2 παιδιά και
3 πανέμορφα εγγόνια.*

δικής τους χρονιάς έκλεισε με χτυποκάρδια στο θρανίο.

Οι μαθητές από την περήφανη τάξη του '62, με το σλόγκαν "WIR SIND DIE ERSTEN UND DIE BESTEN", πήραν ο καθένας τον δικό του δρόμο. Όλοι βρίσκονταν σ' ένα πολύ κρίσιμο σταυροδρόμι της ζωής τους. Κάποιες φιλικές σχέσεις διατηρήθηκαν και άλλες αποδυναμώθηκαν.

Ποια ήταν όμως η συνέχεια για το ζευγάρι της πενθήμερης σχολικής εκδρομής; Τι να απέγινε; Για να μη μείνει κανείς με την απορία, σας ενημερώνουμε πως οι συναντήσεις τους συνεχίστηκαν όλο το καλοκαίρι του '62, σαν «παράνομο ζευγάρι» πλέον- για την εποχή εκείνη.

Τον Σεπτέμβριο του '62 ο Νίκος παίρνει των οματιών του και πάει να σπουδάσει στη Βιέννη, στο πολυτεχνείο, όπως ήταν αρχικά προγραμματισμένο. Ας μην ξεχνάμε ότι τότε, αλλά και μετέπειτα, πολλοί απόφοιτοι της ΓΣΘ στρέφονται στο εξωτερικό και κυρίως σε γερμανόφωνες χώρες, έχοντας αποκτήσει το πολύτιμο Abitur.

Δεν άντεξε παραπάνω από τρεις μήνες ούτε τους Αυστριακούς ούτε μακριά από την αγαπημένη του.

Επέστρεψε στα πάτρια εδάφη για να σπουδάσει φυσικός στο ΑΠΘ και να βρίσκεται κοντά στη Φένια του, η οποία σπούδαζε στο ΑΠΘ γερμανική φιλολογία.

Η πορεία του Νίκου και της Φένιας ως «παράνομο ζευγάρι» κράτησε πέντε χρόνια και έληξε με το τέλος των σπουδών τους το 1967.

Το 1967 ήταν και η χρονιά, που δώσανε λόγο, όπως συνηθίζονταν εκείνα τα χρόνια, για να επισημοποιήσουν τη σχέση τους. Επιθυμία τους ήταν να βρουν και οι δύο δουλειά και μετά να προχωρήσουν σε γάμο και στη δημιουργία οικογένειας.

Και πράγματι το κατάφεραν. Βρήκαν ο καθένας τη δική του δουλειά και το 1971, μέσα από μια διαδρομή με συνεχείς αλλαγές εποχών, ολοκληρώθηκε η σχέση τους με την τέλεση του μυστηρίου. Όλα με πρόγραμμα αλλά και στόχο, όπως μάθανε από το σπίτι τους, από τη νοοτροπία του σχολείου που πήγανε και προφανώς όπως ταίριαζε και στους χαρακτήρες τους.

Ο έρωτάς τους έχει επιβιώσει για πάνω από έξι δεκαετίες κι έχουν χτίσει μια κοινή ζωή που περιλαμβάνει 2 παιδιά και 3 πανέμορφα εγγόνια. Είναι μια αγάπη που έχει αντέξει στα σκαμπανεβάσματα της ζωής, στη δοκιμασία του χρόνου, και είναι ένα όμορφο παράδειγμα της δύναμης της αγάπης και της συντροφικότητας.

Οι κοινές τους εμπειρίες και αναμνήσεις έχουν γίνει τα θεμέλια για μια κοινή ζωή, που διήρκεσε δεκαετίες και συνεχίζει να διαρκεί.

Το 2021 είχαν την επέτειο 50 χρόνων γάμου.

Το 2022 είχαν την επέτειο 60 χρόνων συντροφικότητας.

Είναι μια υπενθύμιση ότι υπάρχουν κάποια πράγματα που είναι διαχρονικά και διαρκή, ακόμη και σε έναν κόσμο που βρίσκεται συνεχώς σε κίνηση.

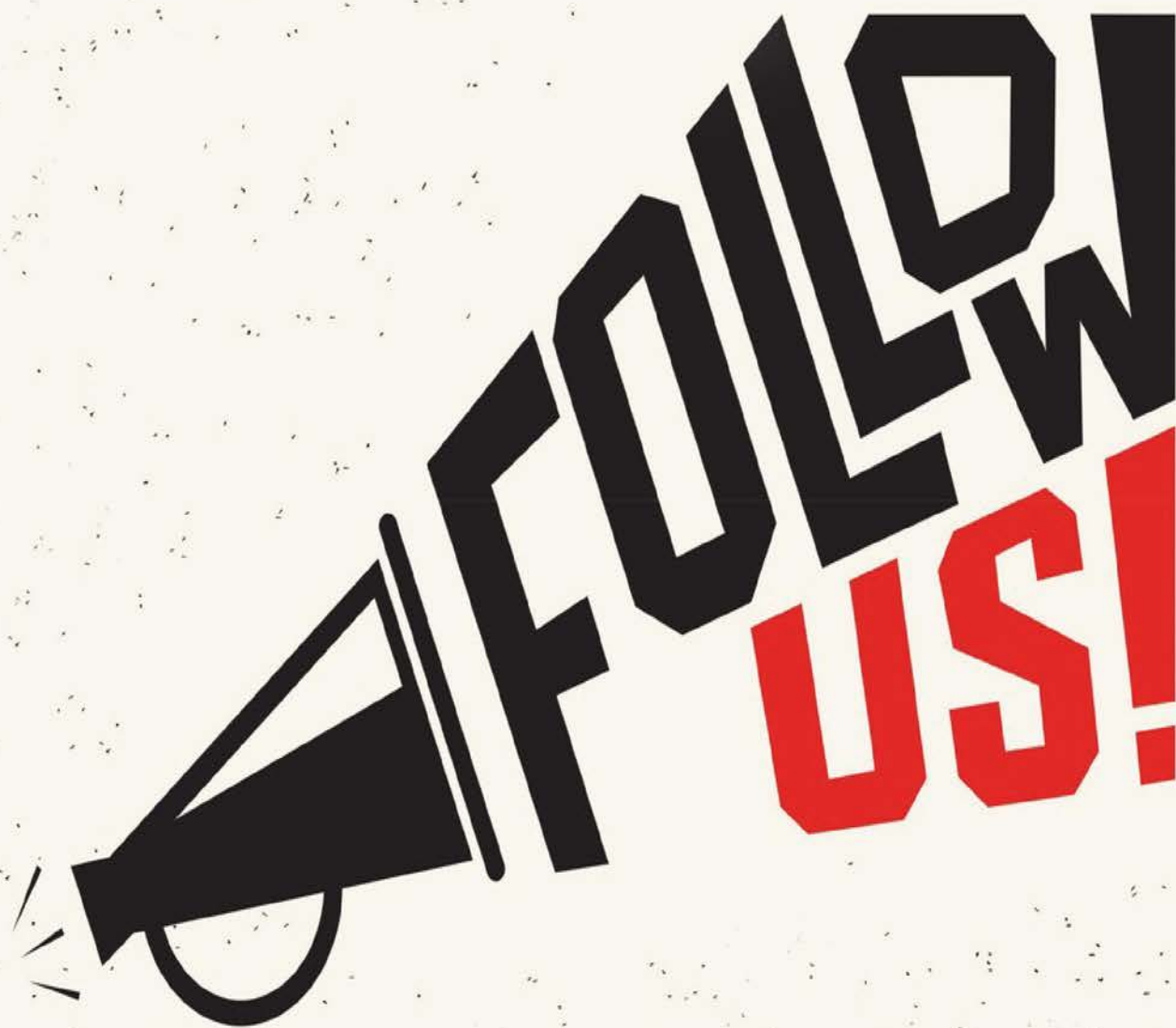
Πρακτικά αλλά συγχρόνως και συναισθηματικά, αυτή η υπενθύμιση πραγματοποιείται και με μία κίνηση από τον Νίκο προς τη Φένια. Κάθε χρόνο, σε ανάμνηση εκείνης της ματιάς που διασταυρώσανε στο πλοίο στ' ανοιχτά της θάλασσας από Πειραιά για Σούδα πριν 61 χρόνια, ο Νίκος δωρίζει στη Φένια ένα χειροποίητο караβάκι.

Θα μπορούσαν σήμερα να είναι κι εφοπλιστές.

Ε ναι λοιπόν, είναι εφοπλιστές της ζωής και τους ευχόμαστε κάθε χρόνο να αυξάνουν τον στόλο τους.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΕΡΩΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΘΡΑΝΙΑ

Της Μαρίας Καλλιδοπούλου ('62)

SAGES

<https://www.sages.gr/>

<https://www.facebook.com/groups/7706575732>

<https://www.instagram.com/sagesthess>